

ΕΛΕΥΘΡ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΜΑΙΩΝ-ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ

'99

Β' ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΤΟΜΟΣ 4ος • ΤΕΥΧΟΣ 1ο

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ, Αρ. Αδείας Κ.Δ.Α. 962/95
Αρ. Πατρά 2 - 115 21 Αθήνα, Τηλ.: 64 65.691 (fax)

Νέα Μωρομάντηλα Pampers

Lotion Care System

"Τόσο απαλά,
σα να καθαρίζω με νερό
το δερματάκι του!"

Με μια νέα
λοσιόν
τόσο ευγενική
όσο το νερό!

Με μακριές,
μαλακές ίνες
για τον απαλότερο
καθαρισμό Pampers
που έγινε ποτέ!

Σαν μητέρα γνωρίζετε ότι το νερό είναι η πιο τρυφερή φροντίδα για την ευαίσθητη επιδερμίδα του μωρού σας.

Κι εκείνο, πόσο λατρεύει αυτή την αίσθηση...

Φανταζόσασταν όμως ότι υπάρχουν μωρομάντηλα τόσο απαλά, όσο το νερό; Τώρα ναι. Τα νέα μωρομάντηλα Pampers με Lotion Care. Χάρη στη νέα βρεφική λοσιόν και στις μακριές, μαλακές ίνες τους, καθαρίζουν την ευαίσθητη επιδερμίδα του μωρού σας ακόμη πιο απαλά. Όσο το νερό!

Pampers

Εσείς και τα Pampers. Προστατέψτε το δέρμα του μωρού σας.

ΕΛΕΥΘΕΡΟ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΜΑΙΩΝ - ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Διευθύνεται από το Δ. Σ. του Συλλόγου Επιστημόνων Μαιών - Μαιευτών Αθηνών
με τη συνεργασία των λοιπών Σ.Ε.Μ.

Ιδιοκτήτης: Σ.Ε.Μ.Α., Αριστείδου Παππά 2 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - Τηλ.: 64.65.691 (Fax)

Εκδότης: Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ, Κεφαλληνίας 47 - 112 57 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 88.10.848 - Fax: 82.35.371

Υπεύθυνη κατά το νόμο: ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ, Πρόεδρος Σ.Ε.Μ.Α.

Β΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΤΟΜΟΣ 4ος, ΤΕΥΧΟΣ 1ο, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1999

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ομότιμος Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
ΣΟΦΑΤΖΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Διευθυντής Τμήματος Νεογνολογίας Π.Γ.Ν-Μαιευτηρίου «Ελενα Βενιζέλου».

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α.
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΕΦΕΤΕΙΑΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ
ΤΣΙΤΣΙΛΩΝΗ-ΛΟΥΛΙΑ ΜΑΡΙΑ: R.M., S.C.M., M.T.D., τέως Διδάσκουσα Μ.Μ.Η.
ΦΩΤΙΟΥ-ΣΟΥΡΜΠΗ ΣΟΦΙΑ: Τέως Προϊσταμένη Τμήματος Μαιευτικής Τ.Ε.Ι. Αθήνας.
ΜΠΑΚΕΑ ΝΙΚΗ: Μαία.
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ: Μαία.
ΠΑΤΣΟΥΡΑΚΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ: Μαία.
ΤΣΙΛΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ: Μαία.
ΧΑΤΖΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ: Μαία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

• Ανακοινώσεις του Σ.Ε.Μ.Α.	4
• Περίληψη Πεπραγμένων Δ.Σ του Σ.Ε.Μ.Α κατά το 1998	5
• Μητρικός Θηλασμός - Νέα απ' όλο τον Κόσμο	9
• 5η Μαΐου: Παγκόσμια Ημέρα της Μαίας	11
• 8η Μαρτίου: Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας	12
• "Τίς εστίν επιτήδειος προς το γενέσθαι μαία και τίς αρίστη μαία"	15
• Τοκετός: Μύθοι και Πραγματικότητα (Β΄ Μέρος)	21
• 13-14 Μαρτίου 1999: 6ο Μετεκπαιδευτικό Σεμινάριο Σ.Ε.Μ Θεσ/νίκης	27
• Παχυσαρκία και εγκυμοσύνη	29
• Λαογραφικό Λεξικό της Ελληνίδας Μαμής	31
• Όταν εκεί επάνω!	36
• Ανοιχτό Ταχυδρομείο - Οδηγίες για συγγραφείς	41
• Προαναγγελία Συνεδρίου	42

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι απόψεις των συγγραφέων δεν εκφράζουν απαραίτητα τις απόψεις της Συντακτικής Επιτροπής.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ: «ΑΚΙΔΑ» Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Κεφαλληνίας 47 - 112 57 ΑΘΗΝΑ - Τηλ.: 88.10.848 - Fax: 82.35.371

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΔΙΟΝ. ΠΡΙΦΤΗΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε., Σωνιέρου 6 - 104 38 ΑΘΗΝΑ - Τηλ.: 52.32.323

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΚΑΤΟΡΘΩΘΗΚΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΗ ΧΟΡΗΓΙΑ ΤΗΣ
«ΠΡΟΚΤΕΡ ΚΑΙ ΓΚΑΜΠΛ ΕΛΛΑΣ»

Γνωστοποίηση

Το απόγευμα της 27ης Ιανουαρίου 1999, πραγματοποιήθηκε η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση του Συλλόγου Μαιών-Μαιευτών Αθηνών, στον όμορφο για την εκδήλωση διαμορφωμένο χώρο του roof-garden του ξενοδοχείου "PRESIDENT". Και πάλι η συμμετοχή των μελών, δυστυχώς, δεν υπήρξε αθρόα.

Τα θέματα προς συζήτηση ήταν πολλά και ενδιαφέροντα. Οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαίες και οι μαιευτές στο χώρο άσκησης του επαγγέλματος. Έγινε κοινά αποδεκτό ότι για την επίλυση των προβλημάτων αυτών απαιτείται η δική μας μαζική και ολόψυχη συμμετοχή. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στο θέμα της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, στο θέμα με τα κλιμάκια –για τις εργαζόμενες συναδέλφους στο Δημόσιο Τομέα– και σε άλλα επιμέρους θέματα. Στη συνέχεια έγινε το κόψιμο της πίτας για το καλό του καινούργιου χρόνου και αντηλλάγησαν ευχές.

Ανακοίνωση

5η Μαΐου: Παγκόσμια Ημέρα της Μαίας

Την Κυριακή 9 Μαΐου 1999, στην πσιόνα του ξενοδοχείου "PRESIDENT" (Λεωφ. Κηφισίας 43 - Αθήνα), από τις 11.00 π.μ. έως τις 14.00 μ.μ. θα πραγματοποιηθεί εκδήλωση για την 5η Μαΐου, που είναι η Παγκόσμια Ημέρα της Μαίας. Επειδή συμπίπτει η 9η Μαΐου να είναι αφιερωμένη στην Παγκόσμια Ημέρα της Μητέρας, γι' αυτό ο εορτασμός θα είναι διπλός.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ: Κάθε Σ.Ε.Μ να γιορτάσει με το δικό του τρόπο αυτή την ημέρα και να μας ενημερώσει για την εκδήλωση, που θα έχει πραγματοποιήσει.

Διεθνή Νέα

Άρθρο από το "NEWS LETTERS", που εκδίδει το Βασιλικό Κολλέγιο Μαιών (Royal College of Midwives).

Απόδοση στα ελληνικά: **Αικατερίνη Δαλιάνη**, Μαία, Γραμματέας Δ.Σ του Σ.Ε.Μ.Α.

Η Γεν. Γραμματέας του "Royal College of Midwives", Karlene Davis, είχε επίσημη συνάντηση με τη σύζυγο του Άγγλου Πρωθυπουργού, Cherie Booth, και συζήτησε μαζί της τρόπους για την επίσημη αναγνώριση της Παγκόσμιας Ημέρας της Μαίας από την Π.Ο.Υ και τα Ηνωμένα Έθνη, καθώς επίσης και την καλύτερη εφαρμογή των Αρχών της Ασφαλούς Μητρότητας.

Η Cherie Booth υποσχέθηκε να υποστηρίξει προσωπικά τις θέσεις των Μαιών στην

Ευρώπη και να τις μεταφέρει και στη συνάντηση, που θα έχει με τη σύζυγο του Αμερικανού Προέδρου, Hilary Clinton.

Επίσης, η Γεν. Γραμματέας του R.C.M Karlene Davis, τονίζει ότι: "Δεν υπάρχει ΜΟΝΟ η ανάγκη της αναγνώρισης του σημαντικού ρόλου της Μαίας στην Ασφαλή Μητρότητα από πλευράς Πολιτείας, αλλά και η ανάγκη επένδυσης της Πολιτείας στην προαγωγή της θέσης και της υγείας της γυναίκας".

Περίληψη των σπουδαιότερων στοιχείων από τα Πεπραγμένα του Διοικητικού Συμβουλίου του Σ.Ε.Μ.Α κατά το 1998

21/1/1998

Γίνεται η 1η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Γίνεται μια πρώτη συζήτηση για την ίδρυση Πανεπιστημιακού Τμήματος Μαιευτικής.
- Ετοιμάζεται η μορφή του σήματος για το αυτοκίνητο.
- Συντάσσεται επιστολή για την κασέτα της "Μητρικής Τέχνης", που μοιράζεται δωρεάν στις νέες μητέρες με τη χορηγία της Εταιρείας "PROCTER & GAMBLE".
- Αποφασίζεται να γίνουν εκλογές στις 10/5/1998 για την ανάδειξη του νέου Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α.
- Μετά από συνεννόηση με το δικηγόρο, αποφασίζεται να σταλεί τηλεγράφημα στον Πρωθυπουργό και στους αρμόδιους Υπουργούς, με το οποίο να ζητάμε νομοθετική ρύθμιση για το θέμα που αφορά το μισθολόγιο και τα κλιμάκια στη βαθμολογική εξέλιξη των μαιών.
- Συντάσσεται Υπόμνημα προς τον Πρωθυπουργό και Υφυπουργό, για τη διδασκαλία της "Σεξουαλικής Αγωγής" στα σχολεία.

3/2/1998

- Οι ελέγκτριες Πόπη Παπαζαχαριάκη και Αντωνία Τουφίδου ελέγχουν το ταμείο του Σ.Ε.Μ.Α. Συντάσσουν πρακτι-

κό και το καταθέτουν στο Σύλλογο.

24/2/1998

- Παίρνουμε επιστολή από μαιά των Ιωαννίνων (κ. Άννα Ιωακείμίδου), με την οποία διαμαρτύρεται για το δημοσίευμα του περιοδικού "*Το παιδί μου κι εγώ*". Στη συνέχεια παίρνουμε διαμαρτυρία του "ΛΗΔΑ" για το ίδιο θέμα. Ακολουθούν δεκάδες τηλεφωνικές διαμαρτυρίες από μέλη των Συλλόγων όλης της Ελλάδας.

5/3/1998

Γίνεται η 2η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Συζητείται το θέμα του περιοδικού "*Το παιδί μου κι εγώ*" και αποφασίζεται να συμβουλευθούμε δικηγόρο και να πράξουμε τα απαραίτητα.
- Συντάσσεται Υπόμνημα προς τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, για την εισαγωγή μαιών στην ΠΑΤΕΣ. Η Πρόεδρος του Σ.Ε.Μ.Α κ. Ελένη Σαμαριτάκη ανακοινώνει στο Δ.Σ ότι, μετά από τη συνάντηση που είχε με το Διευθυντή Ανάπτυξης Πελατών της Εταιρείας "PROCTER & GAMBLE" κ. Φανδρίδη, υπάρχει το ενδεχόμενο παροχής υποτροφιών, το οποίο θα χρηματοδοτεί η παραπάνω εταιρεία για μεταπτυχιακές σπουδές μαιών στο εξωτερικό.

11/3/1998

- Συζητείται το μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μαίες στα Κέντρα Υγείας, όσον αφορά στην άσκηση των καθηκόντων τους. Αποφασίζεται να ενημερώσουμε τον Υπουργό Υγείας για το θέμα αυτό.
- Αναθέτουμε στη γραμματέα να παραγγείλει στο τυπογραφείο φακέλους αλληλογραφίας προς εκτύπωση, όπως και Συμβόλαιο Στήριξης του προγράμματος για τον υπολογιστή.
- Ενόψη της Συνάντησης της "Liaison Committee" στην Αθήνα, αποφασίζεται να ζητήσουμε από το Υπουργείο Υγείας οικονομική ενίσχυση για την κάλυψη μέρους των εξόδων. Πράγματι, μας ενίσχυσε με το ποσό των 200.000 δρχ. Επίσης, μέρος των εξόδων μας καλύφθηκε από την Εταιρία "PROCTER & GAMBLE".
- Η Εταιρία "PROCTER & GAMBLE" μας ειδοποιεί να λάβουμε από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων το ποσό των 2.400. 000 δρχ., που είναι η ετήσια δωρεά προς το Σ.Ε.Μ.Α.

6/4/1998

- Γιορτάζεται στο Μαιευτήριο "ΕΛΕΝΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ" η Παγκόσμια Ημέρα Υγείας και παρευρίσκεται με ομιλία της η Πρόεδρος κ. Ελένη Σαμαριτάκη.

29/4/1998

Γίνεται η 3η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Αποστέλλεται επιστολή στον Πρόξενο της Κύπρου για συμμετοχή της Κύ-

πρου στη Συνάντηση της "Liaison Committee" στην Αθήνα.

- Αρχίζουν να κατατίθενται υποψηφιότητες για τις εκλογές (20 υποψηφιότητες)...
- Η πρώτη επιστολή από γονείς, με ευχαριστίες για την κασέτα της "Μητρικής Τέχνης". Ακολουθούν πολλές τέτοιες επιστολές και δεκάδες προφορικά συγχαρητήρια για το θέμα αυτό.
- Λαμβάνουμε προσκλήσεις από τα Μαιευτήρια "ΙΑΣΩ" και "ΛΗΤΩ", για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Μαίας.

4/5/1998

- Στέλνουμε Δελτίο Τύπου στα Μ.Μ.Ε για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Μαίας.
- Καταθέτουμε προτάσεις στο Υπουργείο Υγείας σχετικά με τη λειτουργία του Μαιευτικού Τμήματος του "ΘΡΙΑΣΙΟΥ" Νοσοκομείου.

10/5/1998

- Διεξαγωγή εκλογών για την ανάδειξη νέων μελών Δ.Σ.

11/5/1998

- Αποστέλλονται στη Νομαρχία Αθηνών τα Πρακτικά των εκλογών για την επικύρωσή τους.

25/5/1998

- Αποστέλλεται τηλεγράφημα στον Υφυπουργό Παιδείας κ. Ανθόπουλο, για τις θέσεις Μαιών/Μαιευτών στην ΠΑΤΕΣ - ΣΕΛΕΤΕ.

5-7/6/1998

- Πραγματοποιείται η Συνάντηση της "Liaison Committee" στην Αθήνα.

16/6/1998

Γίνεται η 4η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Η Συνεδρίαση αυτή γίνεται για την εκλογή νέου προεδρείου και παράδοση και παραλαβή επίπλων και ταμείου. Η Πρόεδρος, αφού διαβάζει το έγγραφο με την επικύρωση των εκλογών που εστάλη από τη Νομαρχία, αναφέρεται στα άρθρα 22, 23, 24 του ΒΔ/15-12-55 και στα άρθρα 9, 11, 12, 13 του Εσωτερικού Κανονισμού, τα οποία καθορίζουν τις αρμοδιότητες του Προέδρου, Γραμματέα και Ταμιά, και καλεί τα μέλη να εκλέξουν για τα παραπάνω αξιώματα. Εκλέγονται:

Πρόεδρος: Ελένη Σαμαριτάκη (7 ψήφοι)

Αντιπρόεδρος: Ελευθερία Παραδάκη (6)

Γραμματέας: Αικατερίνη Δαλιάνη (5)

Ταμίας: Χρήστος Παπαχρήστος (5)

Τακτικά Μέλη: Ελευθερία Δημοπούλου, Λαμπρινή Παλληκαρά, Ευτυχία Κωνσταντινίδου, Βασίλης Πούπουζας.

27/6/1998

Γίνεται η 5η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Ορίζονται οι αρμοδιότητες στα μέλη του Δ.Σ.
- Αποφασίζεται η σύνδεση με το INTERNET, για καλύτερη ενημέρωση του Συλλόγου.
- Αποφασίζεται να ζητήσουμε προσφο-

ρές για αγορά βιβλιοθήκης.

- Αποχώρηση της κ. Ελευθερίας Δημοπούλου από τη Συντακτική Επιτροπή του "ΕΛΕΥΘΩ", επειδή είναι πλέον μέλος του Δ.Σ.

- Μετά από αίτησή του προς το Σ.Ε.-Μ.Α, αποχωρεί ο κ. Στέργιος Μανουράς από την Επιστημονική Επιτροπή του "ΕΛΕΥΘΩ".

- Αποφασίζεται να σταλεί στα Μαιευτήρια ανακοίνωση για το Παγκόσμιο Συνέδριο των Μαιών, που θα γίνει στη Μανίλα το Μάιο του 1999.

- Ανατίθεται στην κ. Λαμπρινή Παλληκαρά ο συντονισμός μιας αντιπροσωπευτικής εκπροσώπησης των μαιών από διαφορετικούς χώρους εργασίας, για να συζητηθούν τα προβλήματα των μαιών. Οι προτάσεις που θα προκύψουν θα κατατεθούν στο Σύλλογο, για να υποβληθούν στο γραφείο του Υφυπουργού Υγείας κ. Μανώλη Σκουλάκη.

27/7/1998

Γίνεται η 6η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Συντάσσεται επιστολή προς το Γραφείο Διεθνών Σχέσεων του Υπουργείου Υγείας και προς τις Βρυξέλλες, για την εκπροσώπηση στη Συμβουλευτική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα μαιών.

- Συνάντηση της Προέδρου του Σ.Ε.-Μ.Α κ. Ελένης Σαμαριτάκη με την Πρόεδρο του Σ.Ε.Μ Κρήτης κ. Εύα Βασιλάκη, για την ίδρυση Πανεπιστημιακού Τμήματος Μαιευτικής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.

- Αποφασίζεται να προσφύγουμε στη Δικαιοσύνη για το θέμα του περιοδικού "Το παιδί μου κι εγώ". Έχει προηγηθεί εξώδικη διαμαρτυρία και αίτημα του Συλλόγου, για αποκατάσταση του κύρους του κλάδου με νέο δημοσίευμα, το οποίο όμως δεν ήταν ικανοποιητικό.

30/7/1998

- Στέλνεται επιστολή στον Αντιπρόεδρο του Μαιευτηρίου "ΕΛΕΝΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ" για οργάνωση ειδικού τμήματος στο Νοσοκομείο, σχετικά με την προετοιμασία και διεξαγωγή του φυσιολογικού τοκετού μόνον από μαιές.

8/9/1998

Γίνεται η 7η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Το Δ.Σ αποφασίζει να συμμετέχει στην έρευνα, που θα γίνει πανελλαδικά και πανευρωπαϊκά και αφορά στα καινούργια δεδομένα της περιγεννητικής θνησιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

14/9/1998

- Επείγον τηλεγράφημα και προσωπική συνάντηση της Προέδρου κ. Ελένης Σαμαριτάκη με τον Υπουργό Παιδείας κ. Γεράσιμο Αρσένη, για την απαγόρευση παραπλανητικών διαφημίσεων λειτουργίας Τμημάτων Βοηθών Μαιών στα ΙΕΚ-ΞΥΝΗ.

2/10/1998

Γίνεται η 8η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Συστήνεται επιτροπή από τους Ελέ-

νη Σαμαριτάκη, Αικατερίνη Δαλιάνη, Χρήστο Παπαχρήστο, Βασίλη Πούπουζα και Σοφία Φωτίου, που θα μεταφράσουν και θα επεξεργασθούν το πρόγραμμα τριών Πανεπιστημίων του εξωτερικού, και θα αναθέσουν την υλικοτεχνική μελέτη σε ειδικούς, για να κατατεθεί όταν το αίτημά μας για ίδρυση Πανεπιστημιακού Τμήματος Μαιευτικής γίνει αποδεκτό.

- Αποφασίζεται η αγορά modem.

2/11/1998

Γίνεται η 9η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Μετά από αίτημα μελών του Συλλόγου μας, που αποφοίτησαν από την ΠΑΤΕΣ-ΣΕΛΕΤΕ και είναι γραμμένα στην επετηρίδα, συντάσσεται επιστολή διαμαρτυρίας προς τον Υπουργό Παιδείας.

7/12/1998

Γίνεται η 10η Τακτική Συνεδρίαση του Δ.Σ.

- Αποφασίζεται από το Δ.Σ να προχωρήσουμε στην αντικατάσταση της κ. Ελευθερίας Δημοπούλου –η οποία με αίτησή της παραιτήθηκε από το Δ.Σ– με το πρώτο αναπληρωματικό μέλος, την κ. Αντωνία Τουφίδου.

- Αποφασίζεται να γίνει η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση του Συλλόγου και η κοπή της πίτας στις 20/1/1999, και αν δεν έχει απαρτία να επαναληφθεί στις 27/1/1999.

Μητρικός Θηλασμός Νέα απ' όλο τον Κόσμο

ΠΑΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΜΗΤΡΙΚΟΣ ΘΗΛΑΣΜΟΣ

Επιμέλεια: Δρ **Θέμις Ζάχου**, Παιδιάτρος.

Ευθυμία Πατσουράκου, Μαία Π.Γ.Ν-Μαιευτηρίου "ΕΛΕΝΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ".

Στις μέρες μας, στη διαμόρφωση μιας νέας οικογένειας, έχουν διαφοροποιηθεί οι ρόλοι τόσο του πατέρα όσο και της μητέρας. Έτσι και σε θέματα που αφορούν το μητρικό θηλασμό, φαίνεται ότι ο πατέρας είναι ένας σημαντικός παράγοντας υποστήριξης της μητέρας στην απόφασή της να θηλάσει και να συνεχίσει το θηλασμό.

Όταν μητέρες ρωτήθηκαν ποιός τους

πρόσφερε υποστήριξη στην απόφασή τους για να θηλάσουν, απάντησαν ότι ο σύντροφός τους ήταν το πιο σημαντικό πρόσωπο.

Από όλες τις έρευνες που έγιναν στην Αγγλία, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, στον Καναδά και στην Αυστραλία, όπως αναφέρει και η Naomi Bromberg Bar-Yam et al (1997), για το ρόλο του πατέρα στο θέμα του θηλα-

σμού φαίνεται, πως οι απόψεις και οι θέσεις της μητέρας για το θηλασμό και τη διάρκεια του θηλασμού επηρεάζονται άμεσα από τη γνώμη του συντρόφου της. Η συμβουλή του πατέρα φαίνεται ότι είναι εξίσου σημαντική με εκείνη του γιατρού και της μαίας. Η αρνητική θέση του πατέρα έχει σαν αποτέλεσμα την τεχνητή διατροφή του μωρού, ενώ η θετική το μητρικό θηλασμό καθώς και τη μεγαλύτερη διάρκειά του.

Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητη η εκπαίδευση και του πατέρα από την πε-

Από το περιοδικό "Παιδί και νέοι γονείς", Τεύχος Φεβρουαρίου 1999.

ρίοδο της εγκυμοσύνης ακόμα, σε θέματα που αφορούν το μητρικό θηλασμό, όπως η φυσιολογία της γαλακτοφορίας, τα πλεονεκτήματα του μητρικού γάλακτος, οι κίνδυνοι της τεχνητής διατροφής, τα οφέλη του μητρικού θηλασμού για τη σωματική και ψυχική υγεία του παιδιού και της μητέρας, η τέχνη του θηλασμού, όπως και τα οικονομικά οφέλη για την οικογένεια.

Με τον τρόπο αυτό ο πατέρας αποδέχεται το μητρικό θηλασμό, ως τον καλύτερο τρόπο διατροφής του παιδιού και σημαντικό παράγοντα στη δομή της οικογένειας. Δεν βλέπει το θηλασμό, σαν εμπόδιο για τη δημιουργία της δικής του σχέσης με το παιδί. Αντίθετα, η επαφή του με το μωρό είναι ουσιαστική, τότε με το μπάνιο του, τότε με την αλλαγή της πάνας ή τη ζεστή αγκαλιά του. Έτσι, δεν αισθάνεται ζήλια για το μωρό, γιατί απορροφά την προσοχή της συντρόφου του, ζήλια για τη μητέρα, γιατί έχει τη δυνατότητα να προσφέρει με το θηλασμό τροφή και ηρεμία στο παιδί τους.

Επομένως, όσο μεγαλύτερη είναι η υποστήριξη της μητέρας από τον πατέρα, τόσο μεγαλύτερη είναι η επιτυχία του μητρικού θηλασμού. Ενώ αντίθετα, η έλλειψη πληροφόρησης και εκπαίδευσης του πατέρα είναι ένας επικίνδυνος παράγοντας, που οδηγεί στην αποτυχία του μητρικού θηλασμού και την αύξηση της τεχνητής διατροφής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bromberg Bar-Yam N., Darby L.:** Father and Breastfeeding: a review of the literature, 1997.

5η Μαΐου: Παγκόσμια Ημέρα της Μαίας

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΜΑΙΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ:

Η συμβολή της Μαίας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Απόδοση στα ελληνικά: **Κατερίνα Δαλιάνη**, Μαία, Γραμματέας Δ.Σ του Σ.Ε.Μ.Α.

Οι μαίες στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας προσφέρουν ένα υγιές ξεκίνημα στην καινούργια μητέρα και το παιδί της.

Οι έγκυες γυναίκες ή αυτές που έχουν μόλις γεννήσει, βρίσκονται στην πιο ευάλωτη στιγμή της ζωής τους οι ίδιες και τα παιδιά τους. Όταν ζητούν βοήθεια πρέπει να τους προσφέρεται άμεσα, το δε πρόσωπο, που ξέρει να προσφέρει αυτή τη βοήθεια με γνώση και αγάπη, είναι η μαία.

Για την άσκηση του μαιευτικού επαγγέλματος, η ποιότητα της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας έχει τον **πρώτο ρόλο** γι' αυτό και πρέπει να παρέχεται:

- ΥΠΕΥΘΥΝΑ
- ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΩΡΕΣ
- ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

Η αποστολή της Διεθνούς Συνομοσπονδίας Μαιών είναι η ασφαλέστερη μητρότητα παγκόσμια, με στόχο τη μαζική μείωση του τρομακτικού αριθμού των 600.000 μητρικών θανάτων κάθε χρόνο.

Δυστυχώς, πολύ συχνά, αυτός ο στόχος ερμηνεύεται σαν μια ανάγκη για επείγουσα φροντίδα. Έχει αποδειχθεί ότι όπου οι γυναίκες συνεργάστηκαν με μαία, παρατηρήθηκε μικρότερο ποσοστό μητρικής θνησιμότητας και μεγαλύ-

τερο ποσοστό νεογνικής επιβίωσης.

Το έργο των μαιών στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας είναι να ενθαρρύνουν με έναν υγιή τρόπο ζωής τις έγκυες γυναίκες προσφέροντάς τους πληροφόρηση, προγεννητική συμβουλευτική, υποστήριξη στον τοκετό, ελαχιστοποίηση του κινδύνου επιπλοκών για τις ίδιες και το παιδί, εξέταση του νεογέννητου, ενθάρρυνση από ωρίς για μητρικό θηλασμό, προσφορά βοήθειας και συμβουλευτικής μετά τον τοκετό, συμβάλλοντας έτσι στην καλή κατάσταση της μητέρας και του παιδιού.

Όλα αυτά και ακόμα περισσότερα – τα οποία παρέχονται δωρεάν σε ορισμένες χώρες – μπορούν να γίνουν οδηγός ζωής, ο οποίος σκοπό θα έχει να σώζει μια μητέρα και το παιδί της από ένα χείμαρο προβλημάτων, που μπορεί να ξεκινήσουν με μια μικρή κακοδιαθεσία και να καταλήξουν στην καταστροφή της οικογένειας.

Η προτροπή της Διεθνούς Συνομοσπονδίας Μαιών προς όλα τα Κράτη-Μέλη είναι:

Κάθε Εθνικός Σύλλογος να στηρίξει μικρότερους Συλλόγους ή Ενώσεις Μαιών που ασχολούνται με τη μητρότητα, ώστε να οργανώσουν εκδηλώσεις για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Μαίας, που είναι η 5η Μαΐου.

8η Μαρτίου: Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας*

Ελισάβετ Παλιούρα, Μαία Μαιευτηρίου "ΛΗΤΩ".

Αντωνία Τουφίδου, Μαία Μαιευτηρίου "ΛΗΤΩ".

*Ομιλία της 10ης Μαρτίου, σε εκδήλωση που έγινε υπό την εποπτεία της Ο.Σ.Ν.Ι.Ε.

Χαιρετίζουμε την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, που αφορμή για την καθιέρωση και τόν εορτασμό της ήταν η 8η Μαρτίου 1857, όταν ξεσηκώθηκαν οι υφάντριες της Ν. Υόρκης διεκδικώντας ανθρωπίνες συνθήκες εργασίας, δίκαιες και ικανοποιητικές αμοιβές, αντίστοιχες μ' αυτές των ανδρών.

Από τότε πέρασαν 140 χρόνια και το γυναικείο κίνημα εξακολουθεί ν' αγωνίζεται και να διεκδικεί ισότητα στην άξια συμμετοχή της γυναίκας σ' όλους τους τομείς.

Έτσι, φέτος, λίγα βήματα πριν το 2000, προβάλλει περισσότερο επιτακτική η ανάγκη να τονίσουμε ότι καθώς έχουν συμπληρωθεί 50 χρόνια από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας να καταβάλει με τη διαδικασία και την παιδεία κάθε προσπάθεια για ν' αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, τα στοιχεία της UNICEF, που παραθέτουμε, είναι καταπέλτης για την ανθρώπινη κοινωνία.

– Από τα 130 εκατομμύρια παιδιά, που δεν λαμβάνουν βασική εκπαίδευση, τα 81 εκατομμύρια είναι κορίτσια.

– Κάθε χρόνο 14,3 εκατομμύρια έφηβες γίνονται μητέρες, όχι απαραίτητα για πρώτη φορά. Σημαντικό ποσοστό από αυτές είναι ανύπαντρες.

– Περίπου 2 εκατομμύρια κορίτσια, ηλικίας 4-12 χρόνων, υφίστανται κάθε χρόνο

ακρωτηριασμό των γεννητικών τους οργάνων (μερική ή ολική εκτομή κλειτορίδας, συρραφή μικρών χειλέων αιδοίου με πρωτόγονες μεθόδους ασηψίας-αντισηψίας), κυρίως στις χώρες της Αφρικής και της Μ. Ανατολής, γεγονός που έχει επηρεάσει τη ζωή 130 εκατομμυρίων γυναικών, κυρίως λόγω των βραχυπρόθεσμων προβλημάτων που δημιουργούνται, όπως: τέτανος, σηψαιμία, αιμορραγίες, πληγές στην ουρήθρα, στην ουροδόχο κύστη, στα τοιχώματα του κόλπου και στον πρωκτό, αλλά και μακροπρόθεσμα, κυρίως λόγω χρόνιας ουρολοιμώξης, σοβαρών και εκτενών τραυμάτων, που μπορούν να εμποδίσουν δια βίου το περπάτημα, σχηματισμού συριγγίων, σοβαρών επιπλοκών κατά τον τοκετό, αλλά και πρόωρων θανάτων.

– Από το 1992, που ξέσπασε ο πόλεμος στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τουλάχιστον 200.000 γυναίκες έπεσαν θύματα βιασμού από στρατιώτες των αντιμαχόμενων παρατάξεων. Οι συστηματικοί μαζικοί βιασμοί, όπως και η πρόκληση ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης χρησιμοποιήθηκαν ως όπλα πολέμου και εθνικής εκκαθάρισης, ενώ στις Η.Π.Α, σε μια χώρα που δεν είναι καν σε εμπόλεμη κατάσταση, πάνω από 500.000 γυναίκες βιάζονται κάθε χρόνο.

– Το 40% των γυναικών στις αναπτυσσόμενες χώρες υποσιτίζεται και υποφέρει από έλλειψη ιχνοστοιχείων, ως αποτέλεσμα της διάκρισης στην παροχή τροφής που υφίστανται τα κορίτσια έναντι των αγοριών.

– Την τελευταία δεκαετία, σύμφωνα με

στοιχεία της WHO, 600.000 και πλέον γυναίκες απεβίωσαν παγκοσμίως, ενώ 5.000.000 γυναίκες είναι μόνιμα ανίκανες, από ασθένειες που σχετίζονται με την εγκυμοσύνη και τον τοκετό.

Το φύλο μας και η φύση του επαγγέλματος της μαίας, το τόσο άμεσα σχετιζόμενο με τη γυναικεία φύση, μας ωθεί να επικεντρώσουμε σήμερα την προσοχή μας στα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα, στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία των γυναικών, όπως αυτά πρέπει ν' αναγνωρίζονται και να εφαρμόζονται σύμφωνα με τη Διεθνή Διάσκεψη για τον πληθυσμό και την ανάπτυξη, που έγινε στο Κάιρο το 1994.

Τα αναπαραγωγικά δικαιώματα περιλαμβάνουν:

- Το βασικό δικαίωμα όλων των ζευγαριών και των ατόμων ν' αποφασίζουν ελεύθερα και υπεύθυνα τον αριθμό, το χρόνο και τη συχνότητα των παιδιών τους και να έχουν την πληροφόρηση και τα μέσα για να το εφαρμόσουν.

- Το δικαίωμα να επιτυγχάνουν το υψηλότερο επίπεδο σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας.

- Το δικαίωμα ν' αποφασίζουν για την αναπαραγωγή ελεύθερα από διάκριση, εξαναγκασμό ή βία.

Η προώθηση των παραπάνω δικαιωμάτων πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Η σεξουαλική αγωγή να εισαχθεί ως μάθημα στη βασική υποχρεωτική εκπαίδευση.

- Η ζωή της γυναίκας δεν πρέπει να τίθεται σε κίνδυνο λόγω ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης. Δωρεάν παροχή υπηρεσιών σε κάθε γυναίκα που επιθυμεί διακοπή της εγκυμοσύνης της, με ελεύθερη και ενημερωμένη συγκατάθεση, καθώς και παροχή υπηρεσιών ψυχολογικής υποστήριξης.

- Η ζωή καμιάς γυναίκας δεν πρέπει να τίθεται σε κίνδυνο, εξαιτίας ανεπαρκούς

πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας ή ανεπάρκειας συμβουλευτικών υπηρεσιών, σχετικών με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία.

- Σε όλες τις γυναίκες πρέπει να επιτρέπεται η χρήση της αντισυλληπτικής μεθόδου, που επιθυμούν, και τα αντισυλληπτικά μέσα να παρέχονται δωρεάν μετά από συμβουλευτική ιατρική οδηγία.

- Η αναπαραγωγική και σεξουαλική υγεία των γυναικών πρέπει να προστατεύεται στο χώρο εργασίας τους με ειδική νομοθετική ρύθμιση.

- Προστασία της ανύπαντρης μητέρας κοινωνικά.

- Όλες οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα να είναι ελεύθερες από φόβο, ντροπή, ενοχή και άλλες ψυχολογικές πιέσεις, που αναχαιτίζουν τη σεξουαλική ανταπόκριση και βλάπτουν τις σεξουαλικές τους σχέσεις.

- Καμιά γυναίκα δεν πρέπει νά γίνει υπο-

κείμενο εξαναγκαστικής εγκυμοσύνης.

– Η εγκυμοσύνη είναι βιολογικό και κοινωνικό δικαίωμα, δεν αποτελεί ασθένεια, γι' αυτό η δαπάνη τοκετού πρέπει να καλύπτεται από το σύστημα υγείας κάθε χώρας, η εγκυμοσύνη και η μητρότητα να επιδοτούνται. Ο μητρικός θηλασμός πρέπει να προωθηθεί με ειδικές ρυθμίσεις και παροχές στις μητέρες, που θέλουν να θηλάσουν τα παιδιά τους.

– Η γενετική έρευνα έχει φθάσει σήμερα σε τέτοιο επίπεδο, που μπορεί να συνεισφέρει στο καλό της ανθρωπότητας. Τα αποτελέσματα αυτών των ερευνών έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην αναπαραγωγή. Είναι ουσιαστικό ν' αναπτυχθεί ένας διεθνής κώδικας ηθικής, έτσι ώστε η πρόοδος να χρησιμοποιηθεί επ' αγαθώ και όχι επί ζημιά της ανθρωπότητας.

– Τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα εφαρμόζονται εξίσου στις μετανάστριες, ανεξαρτήτως του νομικού τους καθεστώτος.

Τα τελευταία 30 χρόνια φεμινισμού σημάδεύτηκαν από το ξέσπασμα της αγανάκτησης και του θυμού, καθώς βγήκε στην επιφάνεια όλη η αλήθεια, για τη βία που υφίσταται το γυναικείο σώμα: βιασμοί, σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, σωματική κακοποίηση γυναικών, σεξουαλική παρενόχληση, ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων της γυναίκας, τρομοκρατία, με στόχο τη στέρηση του δικαιώματος στην αναπαραγωγή. Εμείς οι μαίες, έχουμε να προσθέσουμε και τη μετατροπή του φυσικού τοκετού σε "τεχνολογικό επίτευγμα". Αντί επιλόγου, λοιπόν, μια προτροπή:

– Ας μην αφήνει η γυναίκα το σώμα της να γίνεται αντικείμενο εμπορευματοποίησης και φαρμακευτικής παρέμβασης χωρίς λόγο.

– Ας βιώσει την πραγμάτωση ενός φυσικού γεγονότος και μιας βιολογικής ανάγκης, όπως είναι ο τοκετός, με τους κα-

νόνες που επιβάλει η φύση και όχι με τους κανόνες που κάποιοι θέλουν να επιβάλουν.

– Ας αντισταθεί σε επεμβατικούς χειρισμούς, που υπόκειται το σώμα και η φύση της. Να απαιτεί τη φυσική και φυσιολογική εξέλιξη του τοκετού της, απαλλαγμένου από τη σημερινή ιατρικοποίησή του (όταν δεν υπάρχει ιατρικός λόγος).

– Ας σταματήσει να είναι φυγόπονη από τον πόνο που παράγει το ίδιο της το σώμα, για να συντελεστεί το μεγαλύτερο θαύμα, ασύλληπτο ακόμα στο μυαλό του ανθρώπου.

– Ας αντισταθεί στο κατεστημένο του σημερινού συστήματος υγείας, που θέλει τη γυναίκα να βιώνει τον τοκετό της καθηλωμένη σ' ένα κρεβάτι, με τον ορό με την ωδινοποίηση στο χέρι.

Σε μια κοινωνία, που τα πάντα γίνονται με γρήγορους ρυθμούς, που όλοι προσπαθούν να τα προλάβουν όλα, με αυτοσκοπό το κέρδος, ας προσπαθήσουμε να διαφυλάξουμε και να κρατήσουμε ατόφιο, αυτό, που μας κάνει "διαφορετικά ανώτερες" από τους άνδρες: τον τοκετό μας.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Τη Δευτέρα 8 Μαρτίου 1999, ο "ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ" πραγματοποίησε τελετή στο παλαιό αμφιθέατρο της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, στη διάρκεια της οποίας απένειμε το «Βραβείο γυναικείας κοινωνικής προσφοράς», που απονέμει κάθε χρόνο στην «Ημέρα της Γυναίκας». Κατά τη φετινή απονομή τιμήθηκαν με το βραβείο δύο διακεκριμένες Μικρασιάτισσες: η κ. Δόμνα Σαμίου και η κ. Φιλίω Χαϊδεμένου.

Στην εκδήλωση προσεκλήθη η Πρόεδρος μας κ. Ελένη Σαμαριτάκη, η οποία και εκπροσώπησε το Σ.Ε.Μ.Α.

ΤΙΣ ΕΣΤΙΝ ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΜΑΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΙΣΤΗ ΜΑΙΑ

Ελευθερία Μανουρά-Παραδάκη, Μαία, Αντιπρόεδρος Δ.Σ του Σ.Ε.Μ.Α.

Στην Ιστορία της Ιατρικής, την πρώτη συστηματική (επιστημονική) περιγραφή του γνωστικού αντικειμένου της Μαιευτικής-Γυναικολογίας σε συνδυασμό με τα προσόντα των υποψηφίων μαιών και τις ικανότητες των εμπείρων μαιών, την απαντούμε στο σύγγραμμα του Σωρανού *Περί Γυναικείων Παθών*.

Ο Σωρανός ο Εφέσιος του Μενάνδρου και της Φοίβης, έζησε τις τελευταίες δεκαετίες του πρώτου μ.Χ. αιώνα και τις πρώτες του δεύτερου αιώνα. Γεννήθηκε στην Έφεσο (γι' αυτό και αποκαλείται «Εφέσιος») και σπούδασε την Ιατρική στην Αλεξάνδρεια. Τις ιατρικές του υπηρεσίες πρόσφερε στη Ρώμη, στα χρόνια των αυτοκρατόρων Τραιανού (98-117) και Αδριανού (117-138). Έγραψε πολλά (τουλάχιστο δεκατέσσερα) ιατρικά βιβλία μεταξύ των οποίων και το περί «Γυναικείων Παθών», που διασώθηκε στην ελληνική γλώσσα.¹ Το έργο αυτό υπήρξε το κλασικό σύγγραμμα Γυναικολογίας και Βρεφοκομίας έως το 15ο αιώνα. Κατά τον αείμνηστο καθηγητή Νικόλαο Λούρο ο Σωρανός πρέπει να θεωρείται ο ιδρυτής της Γυναικολογίας.²

Τα πρώτα κεφάλαια του έργου του Σωρανού περί «Γυναικείων Παθών» (=Νοσημάτων) επιγράφονται: *Εις πόσους και τίνες λόγους τμητέον την των γυναικείων παράδοσιν, Τίς εστί επιτήδειος προς το γενέσθαι μαία* και *Τίς άριστη μαία*. Δηλαδή: «Σε πόσα και ποία μέρη περιεχομένων μπορεί να διαιρεθεί η γυναικολογία», «Ποία είναι τα προσόντα που πρέπει να έχει η υποψήφια μαία» (τα οποία περιγράφει, κατά το Νικόλαο Λούρο, με «εξαιρετικές λεπτομέρειες»³) και «Ποίες ικανότητες πρέπει να συγκεντρώνει η άριστη [=έμπειρη] μαία».

Πιο κάτω παρουσιάζονται τα αρχαιοελληνικά κείμενα των δύο κεφαλαίων, που αφορούν την υποψήφια και άριστη μαία και απόσπασμα του εισαγωγικού κεφαλαίου του έργου αυτού του Σωρανού και ε λ ε ύ θ ε ρ η απόδοσή τους στη σύγχρονη νεοελληνική, με την ευχή να γίνουν αντικείμενο επεξεργασίας και σχολιασμού από τις/τους νεότερες/ους συναδέλφους.

Το κεφάλαιο: *Τίς εστί επιτήδειος...* με μετάφρασή του περιλαμβάνεται και στο βιβλίο της επιτίμου Διευθύνουσας-Μαίας του Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ηλιάδη» – Διευθύντριας της (πρώην) Ανώτερης Σχολής Μαιών «Βιργινία Σκυλίτση» και επιτίμου Προέδρου του Συλλόγου μας Χαράς Βογιατζάκη με τίτλο: Δεοντολογία του Μαιευτικού Επαγγέλματος (πολυγραφημένη έκδοση 1977). Και τα τρία κεφάλαια (αρχαιοελληνικό κείμενο-φιλολογική μετάφραση) περιλαμβάνονται στην έκδοση: «ΣΩΡΑΝΟΣ – Άπαντα», Αθήνα

1. Ενδεικτικά: Βαγγέλη Σπανδάγου - Ρούλας Σπανδάγου - Δέσποινας Τραυλού, *Οι Ιατροί και οι Φαρμακολόγοι της Αρχαίας Ελλάδας*, Αθήνα 1996, σελ. 218-220. Έκδοση "Κάκτος", Σωρανός Τόμ. α', Αθήνα 1996, σελ. 13-34.

2. Ν. Κ. Λούρου, *Στοιχεία Ιστορίας της Μαιευτικής και Γυναικολογίας*, Αθήνα 1973, ιδίως σελ. 22, 30-31 κλπ.

3. Ν. Κ. Λούρου, ό.π. σελ. 30.

1996, του εκδοτικού οίκου «ΚΑΚΤΟΣ».

Εδώ η παράθεση του αρχαιοελληνικού κειμένου γίνεται από την έκδοση: SORANOS D' ÉPHÈSE, MALADIES DES FEMMES, tome I, livre I, texte établi, traduit et commenté par Paul Burguière, Danielle Gourevitch, Yves Malinas, Collection des Universités de France, Paris 1988.

1. Εἰς πόσους καὶ τίνας λόγους τμητέον τῆν τῶν γυναικείων παράδοσιν

Ἐπεὶ πρὸς τὸ τῶν ἀποδοθησομένων εὐαπόκριτον ἢ τῆς πραγματείας συμβάλλεται προδιαίρεσις, εὐχρηστον εἰς μέρη καὶ λόγους αὐτὴν διαιροῦντα προκαταγράψαι. Τινὲς μὲν οὖν εἰς δύο μέρη τέμνουσιν αὐτὴν, εἰς τε τὸ θεωρητικὸν καὶ τὸ πρακτικόν· (τὸ μὲν θεωρητικὸν εἰς φυσιολογικὸν καὶ αἰτιολογικὸν καὶ σημειωτικὸν διαιροῦσι,) τοῦ δὲ πρακτικοῦ τὸ μὲν ὑγιεινὸν λέγουσι, τὸ δὲ θεραπευτικόν. Καὶ οἱ μὲν εἰς τὸ περὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ (τὸ περὶ) τῶν παρὰ φύσιν, οἱ δὲ εἰς τὸ φυσιολογικὸν καὶ παθολογικὸν καὶ θεραπευτικόν. Ἡμεῖς δὲ τὴν πραγματείαν εἰς δύο λόγους τέμνομεν, εἰς τε τὸν περὶ τῆς μαίας καὶ τὸν περὶ τῶν ὑποπιπτόντων τῆ μαίᾳ.

Τούτων δὲ κατὰ τὸ ὑποβεβηκός, τὸν μὲν περὶ τῆς μαίας εἰς τε τὸν περὶ τῆς γενησομένης, ἐν ᾧ ζητοῦμεν τίς ἐστὶν ἡ ἐπιτηδείως ἔχουσα πρὸς τὸ γενέσθαι μαῖα, καὶ εἰς τὸν περὶ τῆς ἤδη γεγενημένης, ἐν ᾧ ζητοῦμεν τίς ἀρίστη μαῖα· τὸν δὲ περὶ τῶν ὑποπιπτόντων τῆ μαίᾳ πάλιν εἰς τε τὸν περὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ εἰς τὸν περὶ τῶν παρὰ φύσιν·

1. Σε πόσα και ποία μέρη περιεχομένων μπορεί να διαιρεθεί η γυναικολογία

Η διαίρεση μιας πραγματείας συμβάλλει στην ευκολότερη διαπραγμάτευση των θεμάτων που περιλαμβάνει. Γι' αυτό είναι χρήσιμο να διαιρέσουμε την ύλη και να αναφέρουμε στην αρχή τα μέρη της και το περιεχόμενο κάθε μέρους.

Άλλοι διαιρούν την ύλη της γυναικολογίας σε δύο μέρη: στο θεωρητικό και το πρακτικό. Το θεωρητικό υποδιαιρείται σε φυσιολογία και αιτιολογία και το πρακτικό σε υγιεινή και θεραπευτική. Άλλοι διαιρούν την ύλη στη φυσιολογία και στην παθολογία και άλλοι στη φυσιολογία, στην παθολογία και στη θεραπευτική. Εμείς διαιρούμε την ύλη της πραγματείας σε δύο μέρη. Το πρώτο αφορά γενικά τη μαία και το δεύτερο τα αντικείμενα των επαγγελματικών της αρμοδιοτήτων.

Πιο αναλυτικά: Το θέμα για τη μαία υποδιαιρείται σε δύο κεφάλαια: Το πρώτο αφορά αυτή που θά γίνει μαία. Στο κεφάλαιο αυτό διερευνούμε ποία είναι κατάλληλη για να γίνει μαία (ποία είναι τα προσόντα, φυσικά και επίκτητα, της υποψήφιας μαίας). Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά αυτή που είναι ήδη μαία. Σ' αυτό διερευνούμε ποία είναι η άριστη [η έμπειρη] μαία.

Το μέρος που αφορά τις επαγγελματικές αρμοδιότητες της μαίας υποδιαιρείται σε δύο τμήματα. Το πρώτο περιλαμβάνει τις φυσιολογικές λειτουργίες και το δεύτερο τις παθολογικές καταστάσεις.....

2. Τίς ἐστὶν ἐπιτήδειος πρὸς τὸ γενέσθαι μαῖα

Εὐχρηστος μὲν ὁ λόγος πρὸς τὸ μὴ διὰ κενῆς πονεῖν καὶ τὰς ἀνεπιτηδείους διδάξαι προσδεχομένως. Ἐπιτήδειος δὲ ἐστὶν ἡ γραμμάτων ἐντός, ἀγχίνους, μνήμων, φιλόπονος, κόσμιος καὶ κατὰ τὸ κοινὸν ἀπαρεμπόδιτος ταῖς αἰσθήσεσιν, ἀρτιμελής, εὐτονος, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσιν καὶ μακροὺς καὶ λεπτοὺς ἔχουσα [καὶ] τοὺς τῶν χειρῶν δακτύλους καὶ ὑπεσταλκότηας ταῖς ῥαξίν τοὺς ὄνυχας.

Γραμμάτων μὲν ἐντός, ἵνα καὶ διὰ θεωρίας τὴν τέχνην ἰσχύσῃ παραλαβεῖν· ἀγχίνους δὲ, πρὸς τὸ ῥαδίως τοῖς λεγομένοις καὶ γινομένοις παρακολουθεῖν· μνήμων δὲ, ἵνα καὶ τῶν παραδιδομένων ἀποκρατῆ μαθημάτων (μάθησις γὰρ ἐκ μνήμης γίνεται [καὶ] καταλήψεως)· φιλόπονος δὲ πρὸς τὸ ἐπιμένειν τοῖς συμβεβηκόσι (δεῖ γὰρ ἀνδρώδους τληπαθείας τῇ βουλομένη τοσοῦτον μάθημα παραλαβεῖν)· κόσμιος δὲ διὰ τὸ μέλλειν οἰκίας πιστεῦεσθαι καὶ μυστήρια βίου, καὶ ὅτι ταῖς φαύλαις τὸ ἦθος εἰς τὸ ἐπιβουλεύειν ἐφόδιόν ἐστὶ τὸ δοκεῖν ἰατρικὰς ἔχειν κατηχήσεις· ἀπαρεμπόδιτος δὲ ταῖς αἰσθήσεσιν, ἐπεὶ τὰ μὲν ὄραν δεῖ, τῶν δὲ ἐξ ἐνακρίσεως ἀκούειν, τὰ δὲ διὰ τῆς ἀφῆς καταλαμβάνειν· ἀρτιμελής δὲ πρὸς τὸ τῆς ἐν τοῖς ἔργοις ὑπηρεσίας ἀπαρεμπόδιτος εἶναι· εὐτονος δὲ, διὰ γὰρ τῆς ἐν τῷ

περιοδεύειν κακοπαθείας δις τὴν πράξιν παραλαμβάνει· μακροὺς δὲ καὶ λεπτοὺς ἔχουσα τοὺς δακτύλους καὶ ὑπεσταλκώτας τοὺς ὄνυχας, εἰς τό τινος ἐν βάθει φλεγμονῆς ἀσкулτότερον ἄπτεσθαι. Τοῦτο μέντοι γε καὶ δι' αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται τῆς ἐν τοῖς ἔργοις σπουδαιότερας τριβῆς καὶ συγγυμνασίας.

2. Ποία είναι κατάλληλη για να γίνει μαία [ἢ ποία είναι τα φυσικά και ἐπίκτητα προσόντα της υποψήφιας μαίας]

Εἶναι χρήσιμο να γίνει λόγος για τα προσόντα των γυναικῶν που επιθυμοῦν να γίνουν μαίες, για να μη ματαιοπονοῦν και να μη διδάσκονται, χωρίς προηγούμενη ἐπιλογή, οι ακατάλληλες [να ασκήσουν το μαιευτικό ἐπάγγελμα].

Κατάλληλη [ικανή] για να γίνει μαία εἶναι ἡ:

Εγγράμματη [αὐτή που ἔχει γενικὴ παιδεία], εὐστροφη [ἔξυπνη], με ἰσχυρὴ μνήμη, φιλόπονη [εργατικὴ], κόσμια [φρόνιμη] και γενικά αὐτή που λειτουργοῦν ἄψογα ὅλα τα αισθητήρια ὄργανά της, ἀρτιμελῆς και ρωμαλέα και, ὅπως ἰσχυρίζονται [λένε] μερικοί, διαθέτει [ἔχει] μακριὰ και λεπτὰ δάκτυλα χεριῶν με κομμένα (περιποιημένα) νύχια. Εἰδικότερα, πρέπει:

Να εἶναι ἐγγράμματη για να μπορεῖ να μελετήσῃ και θεωρητικὰ τὴ μαιευτικὴ τέχνη.

Να εἶναι εὐστροφη [ἔξυπνη] για να μπορεῖ να παρακολουθεῖ εὐκόλα ὅσα θα διδαχθεῖ θεωρητικὰ και πρακτικὰ.

Να ἔχει ἰσχυρὴ μνήμη για να μπορεῖ να συγκρατεῖ [ἀπομνημονεύει] τα μαθήματα που θα διδαχθεῖ (διότι ἡ μάθηση ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν ἀπομνημόνευση).

Να εἶναι φιλόπονη [εργατικὴ] για να μπορεῖ να υπομένει τις δυσχέρειες σε κάθε περίπτωση (διότι χρειάζεται να ἔχει ἀνδρική ἀντοχή [ἀνδρικό σθένος] αὐτή που επιθυμεῖ να ἀποκτήσῃ μαιευτικὴς ἰκανότητες).

Να εἶναι κόσμια [ἐντιμη στο ἦθος], ἐπειδὴ πρόκειται να της ἐμπιστεύονται και να της ἀποκαλύπτονται οἰκογενειακά και προσωπικά [ἀτομικά] ἀπόρρητα [μυστικά]. Οι κακοήθεις [ἀνήθικες] ἔχουν τὴ δυνατότητα να χρησιμοποιοῦν ἀνύπαρκτες ἰατρικές γνώσεις για να διαπράττουν το κακό, για να ἐπεμβαίνουν στη ζωὴ των ἄλλων.

Να μὴ ἔχουν ἐλαττώματα τα αισθητήρια ὄργανά της, ἐπειδὴ χρειάζεται ἄλλα να βλέπει [να παρατηρεῖ], ἄλλα να ἐρωτᾷ και να μαθαίνει [να ἀκροᾷται] και ἄλλα να ἀντιλαμβάνεται με τὴν ἀφή [με τὴν ψηλάφηση].

Να εἶναι ἀρτιμελῆς για να μπορεῖ να ἐπιτελεῖ ἀνεμπόδιστα το [μαιευτικό] ἔργο της.

Να εἶναι εὐρωστη, με ἀκμαίες σωματικές δυνάμεις, για να ἀντέχει τις ταλαιπωρίες ἀπὸ τις συχνές [επανειλημμένες] ἐπισκέψεις [διαδρομές] κατὰ τὴν ἐξάσκηση του ἐπαγγέλματός της.

Να ἔχει, τέλος, μακριὰ και λεπτὰ δάκτυλα με κομμένα νύχια, για να μπορεῖ να ἀγγίζει [ψηλαφίζει] μαλακά και ἀνώδυνα τα σημεία με φλεγμονές ὅσο γίνεται πιο βαθιά.

Ὅλα αὐτὰ ἐπιτυγχάνονται και με τὴν τριβὴ [συχνὴ ἐπανάληψη], με τὴν ἐπίδειξη σο-

βαρότητας [και προσοχής] και με την πρακτική εξάσκηση.

3. Τίς ἀρίστη μαῖα

Τὰ συμπληροῦντα τὴν ἀρίστην μαῖαν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵνα αἱ μὲν ἄρισταὶ γινώσκωσιν ἑαυτάς, αἱ δὲ ἀρτιμαθεῖς ὡς εἰς ἀρχετύπους ταύτας ἀποβλέπωσιν, ὁ βίος δὲ παρὰ τὰς χρεῖας εἰδῆ τίνας δεῖ μετακαλεῖσθαι. Κατὰ τὸ κοινὸν μὲν οὖν τελείαν φαρμὴν τὴν μόνον τοῦ τέλους τῆς ἰατρικῆς ἐπιτυγχάνουσαν, ἀρίστην δὲ τὴν προσειληφυῖάν τι καὶ πρὸς τῇ προστασίᾳ ἐν τοῖς θεωρήμασιν πολὺπειρον. Μερικώτερον δὲ λέγομεν ἀρίστην μαῖαν τὴν γεγυμνασμένην ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσιν τῆς θεραπείας (τὰ μὲν γὰρ διαιτῆσαι δεῖ, τὰ δὲ χειρουργῆσαι, τὰ δὲ φαρμάκοις διορθώσασθαι) καὶ ταύτην τὰ παραγγέλματα δοῦναι δυναμένην καὶ τὸ κοινὸν καὶ τὸ προσεχὲς ἰδεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκ τούτου λαμβάνουσαν καὶ μὴτ' ἀπὸ τῶν αἰτίων μὴτ' ἀπὸ τῆς πλειστάκις τηρήσεως τῶν καθόλου συμπτωμάτων ἢ τινος τούτων· εἴτα κατὰ μέρος οὐ παρατυπομένην ἐν ταῖς τῶν συμπτωμάτων μεταβολαῖς, παρηγοροῦσαν δὲ κατὰ τὴν πρὸς τὸ πάθος ἀκολουθίαν, ἀτάραχον, ἀκατάπληκτον ἐν τοῖς κινδύνοις, δεξιῶς τὸν περὶ τῶν βοηθημάτων λόγον ἀποδιδόναί δυναμένην, παραμυθίαν ταῖς καμνούσαις πορίζουσαν, συμπάσχουσαν καὶ οὐ πάντως προτετοκυῖαν, ὡς ἔνιοι λέγουσιν, ἵνα συνειδήσει τῶν ἀλγημάτων ταῖς τικτούσαις συμπαθῆ (μᾶλλον γὰρ <τούτο> τετοκυίας)· εὐτονον δὲ διὰ τὰς ὑπουργίας καὶ οὐ πάντως νέαν, ὡς φασίν τινες, καὶ γὰρ νέα τις ἄτονος καὶ οὐ νέα τούναντίον εὐτονος· σῶφρονα δὲ καὶ νήφουσαν αἰεὶ διὰ τὸ ἄδηλον τῶν πρὸς τὰς κινδυνεύουσας μετακλήσεων· ἤσυχον δὲ ἔχουσαν θυμὸν ὡς πολλῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ μυστηρίων μετέχειν μέλλουσαν· ἀφιλάργυρον ὡς μὴ διὰ μισθὸν κακῶς δοῦναι φθόριον· ἀδεισιδαίμονα χάριν τοῦ μὴ δι' ὄνειρον ἢ διὰ κληδόνας ἢ σύνηθές τι μυστήριον καὶ βιωτικὴν θρησκείαν ὑπεριδεῖν τὸ συμφέρον· ἐπιτηδεύετω δὲ καὶ τὴν τῶν χειρῶν τρυφερίαν, φυλαττο-

μένη και τὰς σκληρύνειν δυναμένης ἐριουργίας, διὰ χρισμάτων δὲ προσκατακτωμένη τὸ ἀπαλόν, εἰ μὴ πάρεστιν φυσικῶς καὶ τοῦτο. Τοιαύτην μὲν εἶναι δεῖ τὴν ἀρίστην μαῖαν.

3. Ποία είναι η ἀρίστη [ἐμπειρη] μαία

Εἶναι ἀπαραίτητο [αναγκαῖο] να αναφερθοῦν οἱ ιδιότητες [ικανότητες, δεξιότητες, προτερήματα], που συμπληρωματικά χαρακτηρίζουν τὴν ἀρίστη μαία, ὥστε οἱ μὲν παλαιότερες να καταλάβουν [να γνωρίζουν] αν τα συγκεντρώνουν, οἱ δε νέες [νεοδίδασκτες] στο ἐπάγγελμα να τις ἔχουν πρότυπο. Καὶ ἐπιπλέον τὸ κοινὸ [ἡ κοινωνία], ἀνάλογα με τις περιπτώσεις ἀνάγκης του, να γνωρίζει ποιές ἀπὸ ὅλες τις μαῖες πρέπει να προσκαλεῖ [σε ποιές να ἀποτείνεται] για να ἐξυπηρετηθεῖ καλύτερα.

Γενικά [κατὰ γενικὴ ἀντίληψη], θεωρεῖται τελειομαθὴς μαία αὐτή που ἔχει ολοκληρώσει ἐπιτυχῶς τις ἰατρικὲς σπουδές της καὶ ἀρίστη ἐκεῖνη που, πέρα ἀπὸ τις ἐμφυτεῖς ικανότητες καὶ θεωρητικὲς γνώσεις, διαθέτει [ἔχει ἀποκτήσει] ἐμπειρία.

Εἰδικότερα, ἀρίστη θεωρεῖται ἡ μαία που εἶναι ἐξασκημένη σε ὅλα τα εἶδη θεραπείας (διότι ἄλλες περιπτώσεις παθήσεων χρειάζονται εἰδικὴ δίαιτα [αγωγή υγείας], ἄλλες χειρουργικὴ ἐπέμβαση καὶ ἄλλες ἀπαιτοῦν χορήγηση φαρμάκων), ἐκεῖνη που εἶναι ικανὴ να δώσει οδηγίες υγείας καὶ που μπορεῖ να διακρίνει καὶ τὴ συνηθισμένη περίπτωση καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς κατάστασης τῆς υγείας καὶ ἀπὸ αὐτὰ να διαγνώσκει τὴν ὠφέλιμη αγωγή, καὶ ὄχι ἀπὸ θεωρητικὲς αἰτίες ἢ ἀπὸ τὴ συχνὴ παρατήρηση γενικῶν συμπτωμάτων ἢ ἀπὸ ἓνα μεμονωμένο σύμπτωμα.

Ακόμη, να μὴ ἀλλάζει τὴν αγωγή ἐξαιτίας τῆς μεταβολῆς τῶν συμπτωμάτων, ἀλλὰ να καθορίζει τὴ θεραπεία ἀνάλογα με τὴν ἐξέλιξη τῆς πορείας τῆς υγείας τῆς [νοσηλευομένης], σταθερὰ ἀτάραχη, διατηρώντας τὴν ψυχραιμία της στὶς δύσκολες [κρίσιμες] καταστάσεις, να μπορεῖ να ἐξηγεῖ με σαφήνεια τὴν ἐπιλογή τῶν φαρμάκων, να παρηγορεῖ αὐτές που υποφέρουν καὶ να συμπάσχει μαζί τους. Δεν εἶναι ἀπαραίτητο να ἔχει γεννήσει ὀπωσδήποτε καὶ ἡ ἴδια, ὅπως λένε μερικοὶ, για να μπορεῖ να συμπάσχει με ὅσες γεννοῦν, ἐπειδὴ ἔχει τὴ γνώση τῶν ὠδίνων, διότι αὐτὸ δεν ἰσχύει περισσότερο για ὅσες ἔχουν γεννήσει.

Να εἶναι ρωμαλέα για να μπορεῖ ν' ανταποκρίνεται στα ἐπαγγελματικὰ τῆς καθήκοντα καὶ δεν εἶναι ἀπαραίτητο να εἶναι νέα, ὅπως λένε ἄλλοι, διότι ὑπάρχουν καὶ νέες που εἶναι νωθρές, ἀλλὰ καὶ, ἀντίθετα, ἄλλες που δεν εἶναι νέες, εἶναι ὁμως ρωμαλέες.

Να εἶναι πάντοτε συνετὴ καὶ νηφάλια, διότι εἶναι ἐγνωστο τι τὴν περιμένει, ὅταν τὴν καλοῦν αὐτές που κινδυνεύουν.

Να εἶναι καὶ συγκρατημένη, ἀφοῦ πρόκειται να μάθει πολλὰ ἰδιωτικὰ ἀπόρρητα.

Να εἶναι ἀφιλοχρήματη καὶ να μὴν χορηγεῖ ἀμβλωτικά, ἐναντι ἀμοιβῆς.

Να μὴν εἶναι δεισιδαίμων, για να μὴν παραβλέπει τὸ συμφέρον τῆς ἀρρωστης βασιμμένη σε ὄνειρα ἢ λαϊκὴ δοξασία ἢ θρησκευτικὴ πίστη.

Καλὸ εἶναι να διατηρεῖ ἀπαλὰ τὰ χέρια της, ἀποφεύγοντας τὴν ἐπεξεργασία μαλλιού, που μπορεῖ να τὰ σκληρύνει, καὶ να χρησιμοποιεῖ ἀλοιφές για να τὰ μαλακώνει, αν δεν εἶναι ἀπὸ τὴ φύση τους μαλακά. Αὐτὰ τα χαρακτηριστικὰ [ἐπαγγελματικὲς ιδιότητες] πρέπει να ἔχει ἡ ἀρίστη [ἐμπειρη] μαία.

Τοκετός: Μύθοι και Πραγματικότητα

Αλέκα Συκάκη-Δούκα, Μαία.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Γενική αναισθησία Πότε χορηγείται και γιατί;

Γενική αναισθησία. ΜΥΘΟΣ...

Έρευνα αναφέρει ότι 77,5% των επιτόκων στην πατρίδα μας πήραν νάρκωση στη διάρκεια του τοκετού.

Στη γενική αναισθησία το φάρμακο χορηγείται από τον αναισθησιολόγο με ενδοφλέβια χορήγηση και σε κλάσμα δευτερολέπτου: αντίο συνείδηση.

Η αναισθησία χορηγείται προς το τελευταίο στάδιο της εξώθησης και αφού το κεφάλι του νεογνού φαίνεται στο βάθος. Γιατί; Γιατί αν δοθεί νωρίτερα νάρκωση, διαμέσου της μητροπλακουντικής κυκλοφορίας το έμβρυο θα κοιμηθεί! Τι γίνεται: Η επίτοκος είναι ναρκωμένη, κοιμάται. Έχει πλήρη απώλεια αντανακλαστικών και συνείδησης. Το έμβρυο πρέπει να βγει και ο αναρροφητήρας (βεντούζα) αναλαμβάνει να το βοηθήσει να κατέβει.

Η βεντούζα εφαρμόζεται στο κεφάλκι, κολλάει, και το νεογνό τραβιέται προς τα έξω, γεννιέται δηλ. συρόμενο. Όλη αυτή η διαδικασία δεν κρατάει περισσότερο από 5-10". Αν κρατήσει περισσότερο, το νεογνό βγαίνει σχεδόν κοιμισμένο. **Η γυναίκα ανακουφίστηκε από τους πόνους για 10"**! Συνήθως ξυπνά μετά από 10-45' περίπου. Ο χρόνος εξαρτάται από τη δόση του αναισθητικού που πήρε η επίτοκος και από την ευαισθησία που έχει στο φάρμακο. Η λεχώνα

μπορεί να έχει σιαλόρροια, εμέτους, διάρρηξη. Για αρκετή ώρα είναι μισοζαλισμένη και δεν έχει πλήρη συναίσθηση!

Η αναισθησία μεγαλοποιεί τη γέννα, γίνεται επέμβαση, δεσμεύεται, παύει να είναι στη συνείδηση της γυναίκας μια βιολογική φυσιολογική λειτουργία. Ακόμη, είναι θλιβερό για τη γυναίκα να χάνει τη θαυμάσια εμπειρία της γέννας, να μη νιώθει εκείνη τη μαγευτική πληρότητα, το θρίαμβο της γέννας! Με την αναισθησία παύετε να υπάρχουντε, να ελέγχετε, να αισθάνεσθε, να ξέρετε τί γίνεται γύρω σας και γύρω από τον εαυτό σας. Αγωνία, πόνος, κόπος, ταλαιπωρία, αγάπη, όλα χαμένα για 5-10". Τι κρίμα!

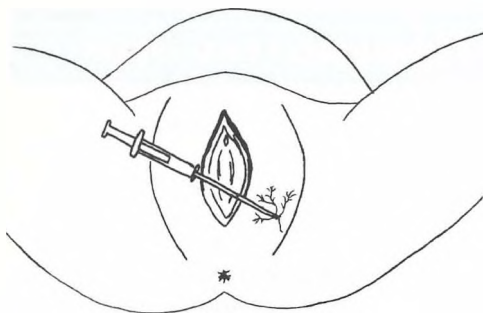
Ο τοκετός μοιάζει με καλοστημένη παράσταση, που όλοι κόπιασαν για να στηθεί, και που στο τέλος της η πρωταγωνίστρια, πριν δει το φινάλε, πριν ακούσει το χειροκρότημα, αποχωρεί!

Η πρωταγωνίστρια είναι ναρκωμένη, αισθάνεται κουρασμένη, δειλιάζει να βγει στη σκηνή και να παραλάβει την ανθοδέσμη, το όσκαρ των κόπων και των μόχθων της. Να δει και να ακούσει το μωρό της, να το χαϊδέψει, να το φιλήσει. Ο τοκετός μοιάζει με ταξίδι στον παράδεισο, όχι με κλειστά τα μάτια!

Φίλες μου! Κατακτήστε, απολαύστε τον τοκετό σας! Μπορείτε!

Τοπική αναισθησία

Η τοπική αναισθησία γίνεται στην περίοδο της εξώθησης και αφού το κε-

Τοπική αναισθησία

φαλάκι του νεογνού φαίνεται στο βάθος.

Η αναισθησία γίνεται από το μαιευτήρα στην περιοχή του περινέου και αναστέλλει **τοπικά** τον πόνο. Η γυναίκα εξακολουθεί να αισθάνεται τις συστολές. Έχει τις αισθήσεις της και σε κάθε συστολή συμμετέχει ενεργά με το να σφίγγεται, να εξωθεί, για να γεννηθεί το παιδί της.

Στη συνέχεια, μετά τον τοκετό μπορεί να γίνει με ευχέρεια έλεγχος και επισκόπηση της μήτρας και να ραφτεί η περινεοτομία. Στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, περίπου 15-20', η γυναίκα είναι ξύπνια, συζητά και συμμετέχει. Η τοπική αναισθησία είναι εύχρηστη, απλή, αποτελεσματική και χωρίς μειονεκτήματα για τη μητέρα και το παιδί.

Επισκληρίδειος αναισθησία

Επισκληρίδειος αναισθησία: ΜΥΘΟΣ

Το αναισθητικό χορηγείται με παρακέντηση στο κάτω μέρος της ράχης, στον επισκληρίδειο χώρο, έξω από τη σπονδυλική στήλη.

Η επισκληρίδειος αναισθησία δίνεται από εξειδικευμένο αναισθησιολόγο και απαιτεί τεχνική ικανότητα. Η επίτοκος πρέπει να βρίσκεται κάτω από αδιάκο-

πη επίβλεψη, μιάς και μπορεί να παρουσιαστούν παρενέργειες. Το έμβρυο παίρνει δόση από το φάρμακο διαμέσου της μητροπλακουντικής κυκλοφορίας, όση ώρα διαρκεί η επισκληρίδειος χορήγηση του αναισθητικού. Οι καρδιακοί παλμοί του εμβρύου πρέπει να ελέγχονται με πολύ μεγάλη προσοχή, ώστε να το βοηθήσουν σε περίπτωση που θα έχουμε αλλοίωση παλμών.

Η επισκληρίδειος αναισθησία χορηγείται όταν η διαστολή έχει το μέγεθος δραχμής. Η γυναίκα είναι ξύπνια, όμως δεν έχει αίσθηση, δεν μπορεί να κουνήσει το σώμα της, τα άκρα της, δεν μπορεί να εξωθήσει, να έχει ενεργό συμμετοχή. Η χρήση του αναρροφητήρα από το μαιευτήρα είναι αναγκαία.

Πρόσφατη μελέτη (N. Rawal, 1996), που έγινε το 1992 σε 17 Ευρωπαϊκές χώρες, έδειξε ότι η πιο συνήθης μέθοδος αναλγησίας είναι η χορήγηση πετιδίνης, ενώ η επισκληρίδειος αναλγησία χορηγήθηκε μόνο στο 16% των τοκετών, με εξαίρεση τις Η.Π.Α., που έφτασαν το 27%.

Οι ερευνητές Hoult (1987), Kaminsky (1987), Bates (1995) και Lewis (1995), αναφέρουν ότι η επισκληρίδειος αναλγησία προκαλεί παράταση του τοκετού και αναγκαιότητα χρήσης εμβρυουλκού, ή προσφυγή στην καισαρική τομή σε μεγαλύτερη συχνότητα.

Οι MacArthur (1990), Russel (1993) και Genem (1996), αναφέρουν πως η επισκληρίδειος αναισθησία συνδέεται με επιπλοκές, όπως νευρολογικές βλάβες, που εκδηλώνονται μ' αισθητικές διαταραχές των κάτω άκρων –μέχρι παραπληγία, ραχυαλγία και οσφυαλγία, που διαρκούν μήνες– απότομη υπόταση, έντονο πονοκέφαλο, που συνδέεται με δυσκαμ-

ψία του αυχένα, πόνο στη ράχη, ίλιγγο, ναυτία και διαταραχές στην όραση, που αντιμετωπίζονται με αναλγητικά, ηρεμιστικά, κατάκλιση, ενυδάτωση.

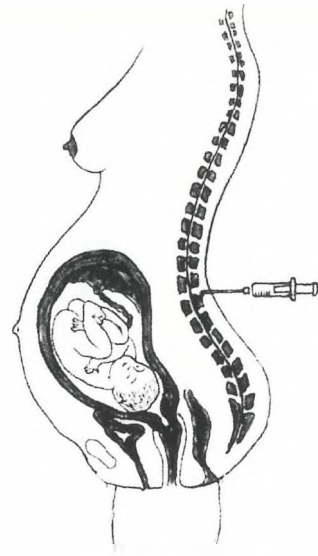
Ο Scalon μετά από έρευνα βρήκε ότι τα νεογνά που οι μητέρες τους πήραν επισκληρίδιο αναισθησία, είχαν χαμηλότερους βαθμούς σε μυϊκό τόνο από τα νεογνά που οι μητέρες τους δεν πήραν αναισθησία. Τα νεογνά χαρακτηρίστηκαν χαλαρά, αλλά ζωηρά! 30% των αναισθησιολόγων δεν είναι ικανοποιημένοι από την αναισθησία που χορηγείται.

Ο Grawford (1990) ονόμασε τη μέθοδο "ρώσικη ρουλέτα". Λένε, πως ο αναισθησιολόγος πρέπει να είναι έμπειρος και επιπλέον να έχει γνώσεις σε τεχνικές εφαρμογές. Επίσης, γνώση των ιατρικών επιπλοκών, που θα μπορούσαν να παρουσιαστούν στη διάρκεια του τοκετού και της γέννησης του νεογνού.

Οι κίνδυνοι έχουν προβληματίσει εντονότατα τους επιστήμονες για το αν θα πρέπει να συνεχίσουν να εφαρμόζουν την επισκληρίδιο αναισθησία! Καθένας αναρωτιέται: οι επίτοκοι που παίρνουν επισκληρίδιο αναισθησία στη διάρκεια του τοκετού, γνωρίζουν τις παρενέργειες της επισκληριδείου αναισθησίας;

Όχι! Οι επίτοκοι δεν γνωρίζουν ότι μπορεί να τις βλάψει, δεν έχουν γνώσεις, δεν έχουν ενημέρωση και ακόμη, θα έλεγα, πως την ώρα του τοκετού η κρίση της επιτόκου είναι μειωμένη.

Καθήκον και υποχρέωσή μας είναι η επίτοκος να ενημερωθεί στη διάρκεια της εγκυμοσύνης για τις παρενέργειες της επισκληριδείου αναισθησίας, και αφού μάθει ότι μπορεί να τη βλάψει η επισκληρίδιο αναισθησία, τότε να επιλέξει τη μέθοδο του τοκετού της. Οι έγκυες, στη διάρκεια της εγκυμοσύνης,

Επισκληρίδιο αναισθησία

με την κατάλληλη φυσική και ψυχολογική προετοιμασία και υποστήριξη μπορεί να αποβάλουν τους φόβους, τις προκαταλήψεις, τους προβληματισμούς και να εξασφαλίσουν ένα φυσικό τοκετό, χωρίς ρίσκο και παρενέργειες γι' αυτές και τα μωρά τους.

Ζητήστε να ενημερωθείτε για τη νάρκωση. Σε ποιο στάδιο του τοκετού χορηγείται, πόση ώρα διαρκεί, πόσο βλάπτει το μωρό, τί παρενέργειες μπορεί να παρουσιάσει, πόσο θα σας κοστίσει.

Καισαρική τομή Μύθος και πραγματικότητα

Μετά το 1980, η καισαρική τομή έγινε η πιο συχνή χειρουργική επέμβαση και στην πατρίδα μας. Ξεπέρασε και τις επεμβάσεις για την αφαίρεση της σκληροκοιδούς απόφυσης και των αμυγδαλών.

Το 1986 το ποσοστό στις Η.Π.Α. έφτασε στο 25%, ενώ σ' ορισμένα μαιευτικά

τμήματα –από έρευνα του 1987– έφτασε στο 50%. Και στην πατρίδα μας δεν πάμε πίσω. Σε ερευνητικό δείγμα φτάσαμε το 30%. Πολλοί λένε πως ξεπερνά το 40%. Αιτίες, που οδηγούν στην καισαρική τομή είναι η δυσαναλογία, δηλ. το κεφαλάκι του εμβρύου είναι μεγαλύτερο από το άνοιγμα της λεκάνης, η ισχιακή προσβολή, δηλ. το έμβρυο έρχεται με τα πόδια, τα συμπτώματα εμβρυϊκής δυσφορίας, η αλλοίωση των παλμών του εμβρύου, η ταχυκαρδία, η βραδυκαρδία, η υπερκινητικότητα, ο προδρομικός πλακούντας κ.ά.

Γύρω από αυτές τις αιτίες αφήνεται η κρίση στο γιατρό αν πρέπει να γίνει καισαρική τομή. Αναμφισβήτητα, σε ορισμένες περιπτώσεις επιβάλλεται να γίνει καισαρική τομή. Όμως, ποιά είναι η αιτία, που χρόνο με το χρόνο το ποσοστό των καισαρικών τομών αυξάνει;

Ο γιατρός είναι που θα αποφασίσει την καισαρική τομή, όταν ο τοκετός δεν ακολουθεί τα φυσιολογικά πλαίσια. Όμως, ο ορισμός “φυσιολογικά πλαίσια” αφήνεται στην προσωπική κρίση του εκάστοτε γιατρού.

Συνήθως, στη διάρκεια του τοκετού, για να επιταχύνουμε το χρόνο χορηγούμε oxytocin και για να μετριάσουμε την ένταση του πόνου χορηγούμε σπασμολυτικά παυσίπονα. Συχνά το ένα φάρμακο εξουδετερώνει τη δράση του άλλου και αρχίζει ο φαύλος κύκλος. Η γυναίκα κυριολεκτικά καθλώνεται ξαπλωμένη στο κρεβάτι, συνδεδεμένη με το μόνιτορ –για να παρακολουθούνται οι παλμοί του εμβρύου– και με τον ορό στο χέρι για να παίρνει τα φάρμακά της. Η επίτοκος γυναίκα δεν μπορεί να γυρίσει δεξιά-αριστερά, η κάψα του μόνιτορ γλυστρά, δυσκολεύεται η παρακολούθη-

ση του εμβρύου, ο ορός δεν τρέχει όπως πρέπει.

Έρευνες αναφέρουν, πως στην ξαπλωτή θέση πιέζεται η κάτω κοίλη φλέβα, το έμβρυο δεν παίρνει αρκετό O_2 , η διαστολή δεν προχωρά, η γυναίκα υποφέρει, ταλαιπωρείται, δυσανασχετεί, διαμαρτύρεται. Ο γιατρός προτείνει καισαρική τομή, η γυναίκα θέλει να τελειώσει.

Η προσπάθεια να γεννήσει η γυναίκα φυσιολογικά απέτυχε! Η γυναίκα, ο γιατρός, η μαία, το προσωπικό, οι συγγενείς, όλοι θέλουν να τελειώνουν. Όμως, ο τοκετός θέλει κόπο, χρόνο, ηρεμία, υπομονή, επιμονή, σεβασμό, αγάπη. Θα έλεγα, εκεί που τελειώνει η καισαρική τομή αρχίζει η ταλαιπωρία: σωματική, ψυχική, οικονομική, για τη μέλλουσα μητέρα και την οικογένειά της.

Η λεχώνια έχει πόνους στην κοιλιά, στα έντερα, στο τραύμα. Δυσκολεύεται να σηκωθεί, να ουρήσει, να ενεργηθεί, να πλυθεί, να φάει, να θηλάσει, να χαρεί το παιδί της. Παίρνει ορό και φάρμακα για μέρες. Έχει καθετήρα για ν' αδειάζει η κύστη από τα ούρα. Ζαλίζεται, παραπατά, αφού έχασε αίμα περισσότερο απ' ό,τι στο φυσιολογικό τοκετό. Η ξαφνική μετάβαση από την εγκυμοσύνη στη λοχεία, μ' ένα μωρό στην αγκαλιά, χωρίς τη βίωση της γέννας, αφήνει κενά στη μητέρα, δυσκολεύεται να δεθεί αμέσως με το παιδί της και να προσαρμοστεί στο νέο της ρόλο.

Ο οικονομικός προϋπολογισμός πέφτει έξω: λογαριασμοί, έξοδα, απρόσμενα. Το ζευγάρι θα σκεφτεί πολύ να επαναλάβει το πείραμα. Ο μύθος που λέει: «εφόσον αρχικά έγινε καισαρική τομή, πρέπει και οι επόμενες γέννες να γίνουν με καισαρική», ξεκίνησε πριν πολλά χρό-

νια. Τότε που η καισαρική τομή έσωζε τη ζωή της μητέρας και του νεογνού. Τότε που η καισαρική τομή γινόταν σε πραγματικά προβλήματα υγείας, όπως σε δυσμορφίες λεκάνης, ισχύου –λόγω πολυομυελίτιδος– προδρομικού πλακούντα, τοξιναιμίας, δυσμορφίες εμβρύου κ.ά.

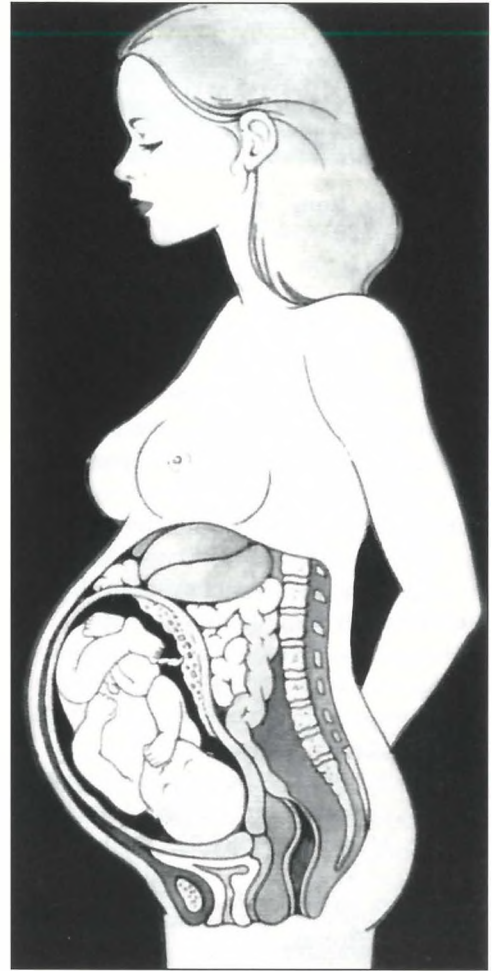
Στις Η.Π.Α, από το 1980, ομάδες στήριξης από γυναίκες που γέννησαν με καισαρική τομή, ξεκίνησαν να ενθαρρύνουν τις γυναίκες να γεννήσουν τα επόμενα παιδιά τους με φυσιολογικό τοκετό.

Ας έχουμε υπόψη ότι η επόμενη εγκυμοσύνη είναι **δυνατόν** να εξελιχθεί φυσιολογικά, ιδίως όταν δεν υπάρχουν οι αιτίες που οδήγησαν στην καισαρική τομή, όπως: ισχιακή προσβολή, μεγάλο έμβρυο (δυσαναλογία), προδρομικός πλακούντας, δίδυμα, τοξιναιμία κ.ά.

Στην πολύχρονη καριέρα μου μέσα στις αίθουσες των τοκετών και στα χειρουργεία, θα έλεγα ότι δεν υπήρξε πρόβλημα, όσες φορές ο τοκετός εξελίχθηκε φυσιολογικά μετά από προηγούμενη καισαρική τομή. Η γυναίκα με προηγούμενη καισαρική τομή θέλει προσοχή, όχι χρήση φαρμάκων και ιδιαίτερη παρακολούθηση στην περίοδο της διαστολής.

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ευαισθησία στην ουλή ή πρόβλημα, δίνεται χρόνος και ευχέρεια να γίνει καισαρική τομή, αφού η επίτοκος βρίσκεται σε οργανωμένο μαιευτήριο.

Σας συμμαρτίζω. Καταλαβαίνω ότι η ώρα του τοκετού μερικές σας κουράζει. Εκνευρίζετε, τα χάνετε. Ωστόσο, η καισαρική τομή είναι ενδοπεριτοναϊκή χειρουργική επέμβαση, που γίνεται με γενική νάρκωση. Μόνο που πρέπει να γίνεται, αφού εξαντληθούν οι προσπά-

θειες για φυσιολογικό τοκετό.

Όταν δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος για τη ζωή της μητέρας και του εμβρύου, κανείς δεν πρέπει να καταφεύγει στην καισαρική τομή. Είναι απαράδεκτο!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μπακούλα-Τζουμάκα, Χ.: Πανελλήνια περιγεννητική έρευνα. Παιδιατρική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών.

- Μπακούλα-Τζουμάκα, Χ.:** Περιγεννητική φροντίδα στην Ελλάδα. Έκδοση Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, 1986.
- Συκάκη-Δούκα, Α.:** Ο τοκετός είναι αγάπη. Έκδοση 1984. 7η Έκδοση Βελτιωμένη, 1995.
- Buchaman, Kelly:** Peace of mind during pregnancy. New York Dell, 1988.
- Haire, Doris:** The cultural warping of child-birth. (Minneapolis, International child-birth education), Association Publications, 1972.
- Hon, Paul:** Clinical Fetal Monitoring versus effect on perinatal out come. American Journal of Obstetues and Gynecology, 118: 529-33, 1974.
- Nelson, Karin and Ellenlery, Jones:** Antecedents of Cerebral Palsy. American Journal of Diseases of children, 1985.
- World Health Organisation:** Action for safe Matherhood. World Health Organisation Maternal and Child Health and Family Planning Divusion of Family Health, Geneva, 1991.
- Leveno, K., et al:** A prospective Comparison of selective and Universal electronic Fetal Monitoring in 34.995 Pregnancies. New England Journal of Medicine, 315:10, 1986.
- Freeman, Roger:** Intrapartum Fetal Monitoring: A Disapointing Story. New England Journal of Medicine, 322:9, 1990.
- Kitzinger, Sheila:** Episiotomy, Mothering, S5 spring, 1990.
- Caldeyro-Baris, Roberto, et al:** Effect of Position changes on the intensity and Pregnancy of uterine Contractions during Labor.
- Χατζηαγοράκης, Απ.:** Λόγοι και Αντίλογοι στη Μαιευτική Αναισθησία. Θέματα Μαιευτικής-Γυναικολογίας, Τ. ΙΑ', τ. 2, 1997.
- Δημόπουλος, Η., Τριφύλης, Ι.:** Περιοχική Αναισθησία στη Μαιευτική. Θέματα Μαιευτικής-Γυναικολογίας, Τ. ΙΑ', τ. 2, 1997.
- Walfe, Sidney:** One hundred and six Hospitals with Highest Cesarean Pates. Public Citizen Health Research Group Health Letter, 1989.
- Posen, Mortimer, and Thomas, Lillian:** The Cesarean Myth: Chousing the lest Way to Have your baby. Harmonds worth uk: Penguin Books, 1989.
- American College of Obstetues and Gynecology Committee on obstetues:** Maternal and Fetal Medicine, Guidelines for Vaginal Delivery after birth, Committee opinion No 64, Oct. 1988.
- Harper, Bar:** Gentle birth choises, 1994.

Δημοσίευση

Σύμφωνα με την με αριθμό 5922/98 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών δημοσιεύεται το παρακάτω κείμενο:

"Το δημοσίευμα της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού "ΕΛΕΥΘΩ" (σελίδα 85, Τεύχος 2ο, Τόμος 1ος, Ιανουάριος-Φεβρουάριος-Μάρτιος 1996), καθ' ό μέρος αναφέρεται στην κ. Τραγέα, δεν απέβλεπε στην μείωση της τιμής, της υπόληψης και της εκπαιδευτικής της ιδιότητας, αλλά στο δικαιολογημένο ενδιαφέρον της Επιτροπής Σύνταξης για την υπηρεσία".

13-14 Μαρτίου 1999 6ο Μετεκπαιδευτικό Σεμινάριο και Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση του Σ.Ε.Μ Θεσσαλονίκης

Ελένη Σαμαριτάκη, Πρόεδρος Σ.Ε.Μ.Α, Μαία, Καθηγήτρια Εφαρμογών Τ.Ε.Ι Αθήνας, Master "Public Health".

Στις 13-14 Μαρτίου 1999, στην Αίθουσα Τελετών της Παλαιάς Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ, πραγματοποιήθηκε από το Σ.Ε.Μ Θεσσαλονίκης το 6ο Μετεκπαιδευτικό Σεμινάριο με θέμα:

"Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ"

Όπως κάθε χρόνο, μετά το πέρας των εργασιών του Σεμιναρίου πραγματοποιείται και η Ετήσια Γενική Συνέλευση του Σ.Ε.Μ Θεσσαλονίκης.

Μετά από πρόσκληση του Σ.Ε.Μ-Θ, στις εργασίες του Σεμιναρίου και της Γενικής Συνέλευσης συμμετείχε η Πρόεδρος του Σ.Ε.Μ.Α κ. Ελένη Σαμαριτάκη.

Το Σεμινάριο διοργανώθηκε από το Δ.Σ του Σ.Ε.Μ-Θ, με τη συνεργασία της Δ' Γυναικολογικής-Μαιευτικής Κλινικής του ΑΠΘ. Παρακάτω αναφέρουμε μερικά αποσπάσματα, από τα θέματα που απασχόλησαν τις εργασίες της Ετήσιας Τακτικής Γενικής Συνέλευσης, όπως αυτά μας δόθηκαν από το Δ.Σ του Σ.Ε.Μ-Θ:

"Το 6ο Σεμινάριο συμπληρώνει τον Α' Κύκλο Μετεκπαιδευτικών Σεμιναρίων, τα οποία ήταν συνολικά 6 και αφορούσαν σε πολύ βασικά και πρωτεύοντα θέματα με τα οποία απασχολούμαστε καθημερινά. Πιστεύουμε ότι και τα 6 θέματα που επεξεργαστήκαμε και παρουσιάστηκαν, τόσο από συνεργάτες μας γιατρούς όσο και από συναδέλφους Μαίες, συντέλεσαν στην αναβάθμιση των γνώσεών μας σχετικά με νεότερα δεδομένα της Μαιευτικής-Γυναικολογίας-Νεογνολογίας.

Η επικοινωνία που αναπτύχθηκε μεταξύ μας όλο αυτό το διάστημα, βοήθησε επίσης στην ανταλλαγή απόψεων, στη συγκεκριμενοποίηση προβλημάτων, στην προώθηση λύσεων, δίνοντας την ελπίδα ότι θα μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις σχετικά με τον εκσυγχρονισμό του επαγγέλματος, στα πλαίσια της νέας κατάστασης που διαμορφώνεται με την ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, το Δ.Σ έχει προγραμματίσει και άλλους κύκλους Σεμιναρίων με πιο εξειδικευμένα θέματα, αλλά και με τη συμμετοχή συναδέλφων από άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης και Σεμινάρια μικρού χρονικού διαστήματος, που αφορούν σε θέματα όπως π.χ. της εξειδίκευσης στη μεταφορά και ανάνηψη πρόωρων νεογνών, της χρήσης προγραμμάτων Η/Υ για οργάνωση νοσοκομειακών μονάδων κλπ.

Όπως ήδη γνωρίζετε, μετά το τέλος των εργασιών του Σεμιναρίου πραγματοποιείται η Ετήσια Γενική Συνέλευση του Σ.Ε.Μ-Θ. Διαπιστώνουμε ότι κάθε χρόνο η συμμετοχή μας γίνεται όλο και μεγαλύτερη, δίνοντάς μας το κουράγιο να συνεχίσουμε τις προσπάθειές μας για επίλυση χρόνιων προβλημάτων μας στους εργασιακούς χώρους, για αναβάθμιση του επαγγέλματος σε θεσμικά και οικονομικά ζητήματα.

Η στενή και συστηματική συνεργασία μας με το Σύλλογο Μαιών/Μαιευτών Αθη-

νών, που προέκυψε μέσα από κοινούς στόχους και προσπάθειες, δίνει προοπτική στον κοινό στόχο για την επόμενη δεκαετία: στην επιστροφή του φυσιολογικού τοκετού στις Μαίες και στους Μαιευτές, όπως ακριβώς ισχύει σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη.

Τα θέματα που προτείνονται από το Δ.Σ για συζήτηση είναι:

1. Πλήρης εφαρμογή στην πράξη των επαγγελματικών μας δικαιωμάτων και κατάργηση της απασχόλησης σε αλλότρια καθήκοντα ελλείψει άλλου προσωπικού.

2. Βελτίωση των χώρων εργασίας όπου ασκείται το μαιευτικό επάγγελμα.

3. Υποστήριξη μελέτης σχετικά με την ίδρυση Τμήματος Μαιευτικής στα ΑΕΙ.

4. Ενημέρωση σχετικά με την οικονομική κατάσταση”.

Στη συνέχεια, σχετικά με την καλύτερη λειτουργία του Άτυπου Πανελληνίου Συντονιστικού Οργάνου, συμφωνήθηκαν από την Πρόεδρο του Συλλόγου Αθηνών κ. Ελένη Σαμαριτάκη, την Πρόεδρο του Συλλόγου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης κ. Ουρανία Υφαντίδου, καθώς και από τους συμμετέχοντες από άλλους Συλλόγους τα εξής:

- Οι συναντήσεις να γίνονται δύο φορές κάθε χρόνο.

- Να συμμετέχουν δύο μέλη από το Δ.Σ του Συλλόγου Αθηνών, δύο από το Δ.Σ του Συλλόγου Θεσσαλονίκης και ένα μέλος από τους λοιπούς Εφετειακούς Συλλόγους.

- Μια τριμελής επιτροπή να συντονίζει την προετοιμασία για τις συναντήσεις αυτές, που θα γίνονται Απρίλιο και Νοέμβριο κάθε έτους.

- Τα πορίσματα θα προωθούνται στις αρμόδιες υπηρεσίες και θα ενημερώνονται όλοι οι Εφετειακοί Σύλλογοι.

- Σημείο αναφοράς των ενεργειών για ευκολότερο συντονισμό, θα είναι ο Σύλλογος των Αθηνών και πρόσωπο επικοινωνίας η Γραμματέας του Συλλόγου.

Στο πάγιο αίτημα του Συλλόγου Θεσσαλονίκης σχετικά με την εκπροσώπηση του κλάδου στη “Midwives Liaison Committee”, συμφωνήθηκε η συμμετοχή ενός από τα δύο μέλη της ελληνικής εκπροσώπησης να είναι από το Σύλλογο Θεσσαλονίκης. Έτσι, θα ενημερώνεται το μεγαλύτερο ποσοστό των Μαιών/Μαιευτών, αφού ο Σύλλογος Θεσσαλονίκης είναι ο δεύτερος σε αριθμό μελών. Τα έξοδα συμμετοχής του μέλους αυτού θα καλύπτονται από το Σύλλογο Θεσσαλονίκης.

Ενδιαφέρον υπήρξε στη συζήτηση για την προσπάθεια ίδρυσης Τμήματος Μαιευτικής στα ΑΕΙ. Στο σημείο αυτό, η Πρόεδρος του Σ.Ε.Μ.Α έκανε λεπτομερή ενημέρωση για τις ενέργειες που έχουν γίνει μέχρι τώρα για το συγκεκριμένο θέμα. Ο Σ.Ε.Μ-Θ συμφώνησε ότι θα προχωρήσει σε παράλληλες ενέργειες, ώστε να έχουμε θετικό αποτέλεσμα, ανεξάρτητα από το γεωγραφικό τόπο που θα επιλεγεί για τη δημιουργία του Τμήματος αυτού της Μαιευτικής.

Κατόπιν συζητήθηκαν τα προβλήματα που υπάρχουν στα Κέντρα Υγείας, αφού συχνά οι Διευθυντές των Κέντρων –κατά κανόνα γιατροί– εμποδίζουν τις Μαίες να ασκούν τα καθήκοντά τους και πιεστικά τους επιβάλλουν αλλότρια καθήκοντα, για την κάλυψη των όποιων αναγκών λειτουργίας των Κέντρων Υγείας.

Η Γενική Συνέλευση κύλησε ομαλά με την ευχή να βρεθεί λύση για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε. Οι προτάσεις που από κοινού μελετούνται, θα κατατεθούν στους κρατικούς φορείς το συντομότερο χρονικό διάστημα.

Παχυσαρκία και εγκυμοσύνη

Ράνια Σέγκου, Μαία.

Η παχυσαρκία είναι ένα από τα πιο διαδεδομένα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Μαιευτική, μιάς και έχει συσχετιστεί με την αυξημένη μητρική και εβρουϊκή νοσηρότητα και θνησιμότητα.

Για την παχυσαρκία κατά την κύηση δεν υπάρχει ένας παγκόσμια αποδεκτός ορισμός. Έτσι, λοιπόν, είναι δύσκολο να αξιολογήσουμε και να συγκρίνουμε τα στοιχεία που υπάρχουν. Γι' αυτό το λόγο, άλλωστε, δεν υπάρχει και κάποια αξιόπιστη εκτίμηση της επικρατούσας τιμής της παχυσαρκίας. Το επικρατούν όριο σε ορισμένες μελέτες που έχουν γίνει, κυμαίνεται από 3-31%.

Είναι γνωστό ότι η εγκυμοσύνη από μεταβολική άποψη είναι μια αναβολική κατάσταση, διότι μητέρα και έμβρυο παίρνουν βάρος. Οι διαιτητικές συστάσεις για την εγκυμοσύνη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την κατάλληλη ρύθμιση του μητρικού βάρους, να προάγουν τη σωστή ανάπτυξη του εμβρύου και να προετοιμάζουν τη μητέρα για τον τοκετό, τη γέννηση και το θηλασμό. Έτσι αυξάνονται τόσο οι ενεργειακές ανάγκες της εγκύου, όσο και οι ημερήσιες ανάγκες σε θρεπτικά συστατικά (πρωτεΐνες, βιταμίνες, μέταλλα και ιχνοστοιχεία).

Σε μια τυπική εγκυμοσύνη πρέπει να καταναλώνονται περίπου 300 επιπλέον θερμίδες καθημερινώς (2000 - 2500 Kcal συνολικά). Άλλες καθημερινές διατροφικές ανάγκες για μια κανονική εγκυμοσύνη περιλαμβάνουν ένα συμπλήρωμα 30 gr πρωτεΐνης, 30-60 mg σιδήρου, 300 mg φυλλικού οξέος.

Η συνιστώμενη αύξηση βάρους στην εγκυμοσύνη έχει υπολογιστεί με βάση τις απαραίτητες αυξήσεις, που προέρχονται: από το έμβρυο (3.400 gr), τον πλακούντα (680 gr), το αμνιακό υγρό (900 gr), τη διαταμένη μήτρα (1.200 gr), τους γαλακτικούς αδένες (460 gr), τον αυξημένο μητρικό όγκο αίματος (1.600 gr), το διάμεσο υγρό (1.200 gr) και τα μητρικά αποθέματα λίπους (2.300-3.650 gr). Επομένως, οι ειδικοί συνιστούν για τις κανονικές πριν την κύηση γυναίκες, μια αύξηση βάρους της τιμής των 10-12 Kgr στο τέλος της εγκυμοσύνης, που αντιστοιχεί σε μια αύξηση 1-4 Kgr του λίπους.

Εάν η έγκυος έχει χαμηλό βάρος πριν την εγκυμοσύνη, τότε, αντικειμενικός σκοπός μας είναι η λίγο μεγαλύτερη αύξηση βάρους, π.χ. 13-18 Kgr. Η υποδεικνυόμενη αύξηση βάρους για μια διίδυμη κύηση είναι 16-18 Kgr σ' όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

Για τις ήδη παχύσαρκες γυναίκες κατά τη σύλληψη, συστήνεται ανάλογα με το βαθμό παχυσαρκίας μια αύξηση του σωματικού βάρους κατά 4-9 Kgr σ' όλη τη διάρκεια της κύησης. Για το λόγο αυτό, η εκτίμηση της κατάστασης της θρέψης της γυναίκας κατά την πρώτη επίσκεψή της στη μαία ή στο γιατρό, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Ακόμα, η επίδραση της υπερβολικής αύξησης του βάρους κατά την κύηση μπορεί να οδηγήσει σε μελλοντική παχυσαρκία, δεδομένου ότι πολλές φορές το βάρος που αποχτήθηκε κατά την κύηση, δεν χάνεται εξολοκλήρου μετά απ' αυτήν. Αναμφίβολα, όμως, παράγοντες που

συμβάλλουν στη μελλοντική παχυσαρκία της εγκύου, είναι η μεγαλύτερη ηλικία και ο μεγαλύτερος αριθμός τοκετών.

Οι παχύσαρκες εγκυμονούσες δεν πρέπει να επιχειρούν δίαιτες αδυνατίσματος κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, επειδή είναι πιο επιρρεπείς στην κετονουρία και την κετοναιμία, λόγω καταβολισμού των αποθεμάτων λίπους κάτω από συνθήκες στέρσης τροφής.

Όταν υποψιαζόμαστε ή είμαστε σίγουροι πως υπάρχει ακανόνιστη αύξηση βάρους, θα πρέπει να αποκλείσουμε τυχόν διαβήτη κύησης ή άλλες παθολογικές καταστάσεις, όπως προεκλαμψία. Εάν δεν συντρέχουν παθολογικοί λόγοι, τότε η έγκυος θα πρέπει να λάβει διαιτητικές συμβουλές. Η υπερβολική αύξηση βάρους στην κύηση αποτελεί επικίνδυνο πα-

Από το περιοδικό "Παιδί και νέοι γονείς", Τεύχος Φεβρουαρίου 1999.

ράγοντα για τον τοκετό, ακόμα και σε μη παχύσαρκες γυναίκες. Μια πολύ υψηλή αύξηση βάρους κατά την κύηση, σχετίζεται με έμβρυα μεγάλα για την ηλικία κύησης. Αυτά τα έμβρυα αντιμετωπίζουν μεγάλο κίνδυνο εμβρυοπυελικής δυσαναλογίας, δυστοκίας, παρατεταμένο β' στάδιο τοκετού (με αποτέλεσμα καισαρική τομή ή χρήση εμβρουολκών), τραυματισμών κατά τον τοκετό, περιγεννητικής ασφυξίας και θνησιμότητας. Όλες αυτές οι συσχετίσεις είναι πιο έντονες στις κοντές γυναίκες, γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να συνιστάται ένα κατώτερο όριο αύξησης βάρους σ' αυτές.

Άλλες, πιο συνηθισμένες επιπλοκές της παχυσαρκίας κατά την κύηση, είναι οι ουρολοιμώξεις, η πυελονεφρίτιδα, οι επιμολύνσεις τραυμάτων, οι διαταραχές του φλεβικού δικτύου, κυρίως των κάτω άκρων, τα θρομβοεμβολικά επεισόδια και οι καρδιοαναπνευστικές διαταραχές. Συχνά, τα νεογνά των παχύσαρκων εγκύων αναπτύσσουν υπογλυκαιμία κατά τις πρώτες ώρες μετά τον τοκετό, ενώ υπάρχει και μαρτυρία αυξημένης λιπολυτικής δράσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Clayman C.B. MD.: Δίαιτα και διατροφή. Ιατρικές εκδόσεις Μανιατέα.

Μπέλλιος Β.: Η παχυσαρκία στη Γυναικολογία -Μαιευτική και αντιμετώπιση στην πράξη. Θέματα Μαιευτικής-Γυναικολογίας. Τόμος ΙΑ' 1-1 σελ. 36, 1997.

Μπίκας Ν.: Παχυσαρκία και κύηση. Θέματα Μαιευτικής-Γυναικολογίας. Τόμος ΙΑ' 1-4 σελ. 429, 1997.

Παπαηλιού Η.Α.: Δίαιτα: Θεωρία και Πράξη. Ιατρικές εκδόσεις Πασχαλίδου. Αθήνα, 1993.

Πλέσσας Στ. Διαιτητική του ανθρώπου. Έκδοση Β'. Αθήνα, 1994.

Stunkard A.J., Wadden T.A.: Obesity theory and therapy. Raven press, 1993.

Λαογραφικό Λεξικό της Ελληνίδας Μамής

Δρ **Χρίστος Θ. Οικονομόπουλος**, Παιδοχειρουργός.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

λευτεροχάρτι, το, η φυλλάδα του Χριστού, οι ευχές από το Ευχολόγιο, που διαβάζει η μαμή ή ο ιερέας επί δυστοκίας, για να μετανιώσει η επίτοκος και να ελευθερωθεί γρήγορα.

λευτέρωμα, το, ο τοκετός, η ελευθέρωση της επιτόκου από το παιδί.

λευτερώνομαι, επί εγκύου: τίκτω.

λευτερώνω, ελευθερώ, απαλλάσσω τη γυναίκα από το κύημα, μαιεύω, τίκτω.

λεχόζουμο, το, η σούπα από κρεμμύδια βρασμένα με λάδι. Τη δίνει η μαμή στη λεχώνα για να κατεβάσει γάλα. Λέγεται και κρεμμυδοζούμι.

λεχοθερμός, ο, το λούσιμο των έξω γεννητικών οργάνων της λεχώνας από τη μαμή με χλιαρό νερό, στο οποίο έχει βράσει προηγουμένως φύλλα δάφνης, δενδρολίβανου, μυρτιάς και άλλων αρωματικών φυτών.

λεχούδι, το, το ασαράντιστο βρέφος.

λεχούδια, τα, 1) τα δώρα που παίρνει η λεχώνα, συνήθως φαγώσιμα: ξερά σύκα, σταφίδες, καρύδια, 2) οι ξηροί καρποί, που μοιράζει η μαμή στα παιδιά της γειτονιάς για να κάνουν ησυχία όταν υπάρχει λεχώνα.

λεχουδιακά, τα, τα ρούχα που θα πρωτοφορέσει το νεογνό μετά τη γέννησή του.

λεχούδικο, το, το αρτιγέννητο βρέφος και γενικώς το βρέφος των πρώτων 40 ημερών.

λεχουζούδικα, τα, τα παξιμαδάκια που προσφέρουν στους επισκέπτες της λεχώνας.

λεχουσιάδικα, τα, τα ρούχα που θα πρωτοφορέσει το παιδί μόλις γεννηθεί.

λεχουνίκια, τα, τα δώρα που δίνουν κατά τον τοκετό.

λεχούσα, η, η λεχώνα, η μάνα 40 ημέρες μετά τον τοκετό.

λεχούσεμα, το, η λοχεία.

λεχουσένω, περνώ την περίοδο της λοχείας.

λεχουσιάρικα, τα, τα ακάθαρτα ρούχα της λεχώνας.

λεχουσόλακκος, ο, σε σοβαρές επιπλοκές της λοχείας, όπως στον επιλόχειο πυρετό κλπ., λόγω της υψηλής μητρικής θνησιμότητας (95% περίπου), όταν δεν υπήρχε πλέον ελπίδα, με εντολή της μαμής άνοιγαν στο νεκροταφείο το λάκκο της λεχώνας πριν αυτή ξεψυχίσει.

λέχτουρας, ο, ο ίκτερος, η χρυσή.

λεχώ, η, η μάνα σαράντα ημέρες μετά τον τοκετό.

λεχώνα, η, ή **λεχώ**, η μάνα σαράντα ημέρες μετά τον τοκετό. «Το μνήμα της λεχώνας είναι σαράντα ημέρες ανοιχτό».

λεχωναρούδι, το, το αρτιγέννητο βρέφος, το νεογνό, το γεννησαρούδι.

λεχωνευχές, οι, οι ευχές προς τη λεχώνα: «καλά σαράντα», «σιδερένια», «καλά θρέμματα» κ.ά.

λεχωνιά, η, ή **λεχουσία**, η περίοδος του χρόνου τις πρώτες 40 ημέρες μετά τον τοκετό, η λοχεία.

λεχωνιάζω, είμαι λεχώνα για 40 ημέρες, ευρίσκομαι λεχώ.

λεχώνιασμα, η λιποθυμία κάποιας γυναί-

κας που παρευρίσκεται στον τοκετό, αμέσως μετά τον τοκετό. Το ίδιο και η λιποθυμία της λεχώνας.

λεχωνιατικά, τα, τα δώρα που αποστέλλονται στη λεχώνα μετά τον τοκετό. Λέγονται και λεχουνίκια.

λεχωνικά, τα, τα ρούχα της λεχώνας τις πρώτες 40 ημέρες.

λεχωνίκια, τα, τα δώρα που δίνονται κατά τον τοκετό.

λεχωνίτσα, η, η πρωτάρα λεχώνα, συνήθως μικρής ηλικίας, 15-20 χρονών.

λεχωνοζούμι, το, ζυμός για τη λεχώνα φτιαγμένος από ψιλοκομμένο κρεμμύδι, λάδι, αλάτι και νερό.

λεχωνοπαπάρα, η, παξιμάδια και κρεμμύδια μέσα σε νερό, για τροφή την πρώτη ημέρα από τη γέννα.

λεχωνοπετράχηλο, το, όταν γεννιόταν πλούσιο αρχοντόπουλο, μετά τους τρεις αγιασμούς τις πρώτες ημέρες φεύγοντας ο ιερέας άφηνε –αντί αδρού φιλοδωρήματος– ένα πετραχήλι κάτω από το μαξιλάρι της μάνας για να τη φιλάει από τα κακά πνεύματα. Το πετραχήλι το κρατούσε η λεχώνα για 40 ημέρες μέχρι να πάρει τη σαράντιση.

λεχωνοσακκουλίτσα, η, η ειδική σακκουλίτσα, που προσφέρει η μαμή στη λεχώνα για προστασία από επιπλοκές της λοχείας, η οποία τη συντροφεύει τις πρώτες εννέα ημέρες και περιέχει ψωμί, αλάτι, σκόρδο, θυμίαμα, μπαρούτι και μικρή σκούπα.

λεχωνοσκούτια, τα, τα ρούχα που φοράει η λεχώνα τις τρεις πρώτες ημέρες από τον τοκετό.

λεχωνούδικα, τα, τα πρώτα σπάργανα του μωρού, τα πρώτα ρουχαλάκια του νεογνού.

λεχωνοχτρός, ο, ή **εχθρός**, τα ακάθαρτα λεχουσιάρικα ρούχα της λεχώνας.

λιβάνισμα της λεχώνας, το, η προσφο-

ρά λιβανωτού με το λιβανιστήρι από τη μαμή, όταν έχει ματιαστεί η λεχώνα.

λιβανοκαπνίστρα, η, η μαμή που ξεματιάζει τη βασκαμένη λεχώνα με λιβάνι και καπνίσματα από ισκιοβότανα.

λιγούρα, η, η τάση για εμετό της εγκύου.

λιγοψυχιά, η, το αίσθημα μικρολιποθυμίας της εγκύου.

λιθόπυρα, τα, οι πυρωμένες πέτρες που έριχνε η μαμή στο νερό, για να ζεστάνει με τον αχνό τη λεχώνα την τρίτη ημέρα για να κατεβάσει γάλα.

λιμπίζομαι, όταν η έγκυος καταλαμβάνεται από λαιμαργία για κάτι φαγώσιμο που τυχόν είδε ή φαντάστηκε. Αν δεν ικανοποιηθεί και δεν φάει μπορεί να αποβάλει.

λιόψωμο, το, το ηλιόψωμο. Αφράτο ψωμί με στολίδια, που σπάει η μαμή το πρωί της 8ης ημέρας από τη γέννηση επάνω στο κεφαλάκι του πρωτότοκου αγοριού μιας αρχόντισσας, αφού το βγάλει τρεις φορές στην ανατολή του ήλιου λέγοντας: «Έβγα, καλορίζικο, να δεις τον ήλιο για να γίνεις και συ άρχοντας» και φιλοδωρείται αρχοντικά με χρυσό ή ασημένιο νόμισμα.

λιποθυμία, η, η παροδική απώλεια της συνείδησης, συνήθως από υπόταση ή ισχυρή συγκίνηση. Συχνά λιποθυμά η έγκυος τους πρώτους μήνες, η επίτοκος και η λεχώνα.

λιχούσα, η, η λεχώνα, η λεχώ.

λοσχιδόστακτη, η, η στάχτη από 40 κέδρινες λοσχίδες (μικρά κομματάκια ξύλου), την οποία πίνει με νερό η έγκυος που παρουσίασε αιμορραγία κατά την εγκυμοσύνη, κατόπιν εντολής της μαμής. Συνήθως, τη λοσχιδόστακτη τη φτιάχνει τελετουργικά η μαμή.

λουλούδι της Άγιας Άννας, το, το φυτό βατράχιο το στικτό, αφέψημα του οποίου πίνουν οι στείρες για να πιάσουν παιδί.

λουροδεμένο, το, το νεογνό με περιέ-

λιξη του ομφαλίου λώρου γύρω από το λαιμό του.

λούρος, ο, ο ομφάλιος λώρος του εμβρύου.

λουσίδια, τα, το λούσιμο του νεογνού από τη μαμή την τρίτη ημέρα από τη γέννησή του.

λούσματα, τα, τα ασημένια ή χρυσά νομίσματα, που ρίχνουν στα πλυσίματα του νεογνού την τρίτη ημέρα και τα οποία παίρνει η μαμή σαν αμοιβή.

λούτρα, η, λεκανοειδές πήλινο αγγείο, χρήσιμο για το λουτρό των βρεφών.

λουτρό, το, 1) το λούσιμο του μωρού με αρωματικά βότανα, 2) το πλύσιμο του σώματος για καθαρισμό.

λοχασιάτικα, τα, τα διάφορα γλυκίσματα που στέλνουν δώρο στη λεχώνα.

λοχόζεμα, το, η πρώτη τροφή της λεχώνας. Είναι ζωμός από κρεμμύδια, ψημένο σιμιγδάλι, βούτυρο και μέλι. Η μαμή λέει στη λεχώνα ότι λοχόζεμα έφαγε και η Παναγία την επομένη ημέρα από τη γέννηση του Χριστού.

λοχού, η, η λεχώνα.

λοχωσουμάδα, η, τροφή της λεχώνας, από βρασμένα πικρά αμύγδαλα με ζεστό νερό και ζάχαρη για να κατεβάσει γάλα.

λυγγρίζω, επί εγκύου: επιθυμώ κάτι σπάνιο για την εποχή.

λυκομάνα, η, 1) η μάνα που έχει έξι παιδιά και μετά κάνει εθελουσία στειρώση, όπως η λύκαινα, που στην έβδομη εγκυμοσύνη τρώει αμάραντο (στειροβότανο) και αποβάλλει, 2) η μάνα του προπαπού αν είχε πολλά παιδιά.

λυκοπόδι, το, σκόνη φυτού, είδος της οικογένειας των πτερίδων (φτέρης). Επιπάσσειται από τη μαμή στις βουβωνικές χώρες του νεογνού για να αποφύγει το σύγκαμα.

λυκοφάσκιωμα, το, το σπαργάνωμα του πρόωρου νεογνού από τη μαμή με προ-

βιά αρνιού.

λυσσιάρα, η, η γυναίκα που έχει έντονη γενετήσια ζωή, η μητρομανής. Λέγεται και γουβριάρα ή λυσσογύναικο.

λυτάρα, η, η φασκιά που περιδέουν τα βρέφη.

λωλλομαρία, η, προσωнуμία στα σπαστικά και καθυστερημένα κορίτσια, μετά από δυστοκία και μαιευτικές κακώσεις κατά τον τοκετό σε πρωτότρες. Τα βρέφη τα αεροβαφτίζει η μαμή και τα βγάζει πάντοτε «Μαρία», για να τα ταυτίσει με την Παναγία που, από ευσπλαχνία, είναι η μόνη που μπορεί να τα βοηθήσει να γίνουν καλά.

λωλοπάντρεμα, το, όταν οι νεόνυμφοι είναι κάτω των 16 χρονών.

M

μα, η, η μάνα.

μάα, η, η μάνα, η μητέρα.

μαβρί, το, το μηκόνιο, το πρώτο κόπρανο του νεογνού.

μαγάρα, η, η πρώτη ακαθαρσία του νεογνού, το μηκόνιο.

μαγαρισμένη, η, η ακάθαρτη γυναίκα.

μαγαρίστηκε, το παιδί που λερώθηκε με τα περιττώματά του.

μαγαρίτσα, η, το μηκόνιο του νεογνού.

μαγιογαλούσα, η, η μικρομάνα που πέθανε το μήνα Μάιο, ενώ ακόμα γαλουχούσε το βρέφος της. Πιστεύουν ότι η ψυχή της τριγυρνά όλο το μήνα για να συνεχίσει το μητρικό θηλασμό.

μαγιολύτης, ο, ο μανδραγόρας ή μαγιοβότανο, βοτάνι προσφιλές στη μαμή για θεραπείες σε επιπλοκές της λοχείας.

μαγιόξυλο, το, ο ξύλινος ή πήλινος φαλλός (ανδρικό πέος). Το χρησιμοποιεί η μαμή την παραμονή της Πρωτομαγιάς, για να μυήσει τις στείρες και τις ανύπαντρες μεγαλοκοπέλες στα μυστικά της

γονιμότητας.

μάγκος, ο, βότανο το οποίο βράζουν και ποτίζουν το μωρό για να κοιμάται.

μαγνησία, η, η ανθρακική μαγνησία, φάρμακο καθαρτικό. Το χρησιμοποιούν συχνά για τη δυσκοιλιότητα τους τελευταίους μήνες της εγκυμοσύνης.

μαέ, η, η μάνα, η μητέρα και η γριά μαμή από σεβασμό.

μαζέματα, τα, είδος ελαφρών εντριβών της μαμής στην κοιλιά της εγκύου.

μάης, ο, ο πήλινος φαλλός που χρησιμοποιεί η μαμή την παραμονή της Πρωτομαγιάς, για να διδάξει τις στείρες πώς να πιάσουν παιδί και να ενθαρρύνει τις ανύπαντρες μεγαλοκοπέλες να βρουν άντρα. Επίσης, το χρησιμοποιούν τελετουργικά οι πολύτεκνες και οι πρωτάρες μάνες την 8η Ιανουαρίου, ημέρα της Μαμής, για να τιμήσουν τη μαμή, της οποίας πλένουν τα χέρια και τις προσφέρουν δώρα, λουλούδια και γλυκά.

μαιευτήρας, ο, ο μάμος.

μαίευτρα, τα, η αμοιβή της μαμής.

μαϊκά, τα, τα μάγια, οι μαγικές πράξεις.

μαϊσσία, η, η μάγισσα.

μάκος, ο, υπνωτικό για τα βρέφη από μήκωνα την υποφόρο (παπαρούνα). Το έβραζαν και το έδιναν στα νήπια για να κοιμηθούν.

μαμάλα, η, το γυναικείο αιδοίο.

μαμάνα, η, 1) η μαμή, 2) η προμήτωρ, η γιαγιά.

μαμεύω, ξεγεννώ.

μαμή, η, η πρακτική μαία, η πιο σεβάσμια και σεβαστή γυναίκα σε κάθε χωριό.

μαμική, η, η μαιευτική τέχνη της μαμής.

μαμιλακτικά, τα, η αμοιβή της μαμής.

μαμογιατρός, ο, ο μαιευτήρας.

μαμοπλυσίματα, τα, την 8η Ιανουαρίου, ημέρα της Μαμής, οι μανάδες πηγαίνουν και πλένουν τα χέρια της μαμής προσφέροντάς της γλυκά και φιλοδω-

ρήματα, για να την τιμήσουν.

μάμος, ο, ο μαιευτήρας.

μαμούκα, η, η μαμή, η πρακτική μαία. Λέγεται και μανίτσα ή μαστόριτσα ή βάβω ή Μπάμπω.

μάνα, η, το γλυκύτατο και μοναδικό όνομα για όλους μας. Λέγεται και μητέρα, μανούλα, μητερούλα, μανουλίτσα, μανουλάκι, μαμά, μά, μαμάκα.

μανάκα, η, 1) η μάνα, 2) η γιαγιά, 3) η μαμή.

μανή, η, η μαμή.

μανίτσα, η, 1) υποκοριστικό της μάνας, 2) η μαία, η μαμή.

μανόγαλο, το, το γάλα μάνας και κόρης που θηλάζουν, όταν γεννήσει η μάνα στον καιρό που έχει γεννήσει και η κόρη. Το γάλα αυτό από τη μάνα και την κόρη το αναμειγνύει η μαμή και κάνει το μανόγαλο. Θεωρείται ερωτικό φίλτρο που μαγεύει τους άνδρες, για να αγαπούν τις γυναίκες τους και να μην τις απαρτούν. Με το μανόγαλο φτιάχνει η μαμή επίσης το μανογαλοκούλουρο, που είναι άφθαστο ερωτικό φίλτρο.

μανού, η, 1) η μαμή, η μαία, 2) η γιαγιά.

μανούλα, η, 1) υποκοριστικό της μάνας, 2) το αγαπημένο παιδί.

μανουλάκι, το, υποκοριστικό της μάνας.
μάντεμα, το, 1) η πρόγνωση της μαμής για αρρενογονία ή θηλυγονία, 2) το αίνιγμα.

μαντέτσι, το, το διχαλωτό κόκαλο της όρνιθας με το οποίο μαντεύει η μαμή αν η έγκυος θα γεννήσει αγόρι ή κορίτσι. Η μαμή χαριεντιζόμενη δίνει στην έγκυο ορμήνιες για μια ομαλή εγκυμοσύνη.

μαντζούνι, το, δυναμωτικό γλυκό, που κατασκευάζει η μαμή με μέλι, ινδική καρύδα, κίνα κ.ά. φυτικές ουσίες, για την εγκυμοσύνη και τη λοχεία. Επίσης, για την αναιμία των παιδιών.

μαντζουνόκρασο, το, το παλιό κρασί

βρασμένο με διάφορα αρωματικά βότανα και μπαχαρικά (κανέλλα, γαρύφαλλο, μοσχοκάρυδο). Είναι φάρμακο της μαμής για ανάνηψη της λεχώνας.

μαξούμι, το, το νεογέννητο βρέφος.

μαούσα, η, η αιματώδης μύλη (βοτρουοειδής μύλη).

μαράζι, το, 1) ο ψυχικός μαρασμός της μάνας όταν χάνει στον τοκετό τα παιδιά της, 2) το μαράζι της στείρας, της άτεκνης γυναίκας· («Τα 40 μαράζια της ακληρίας» = έθιμο).

μαραθιακό, το, φυτό γαλακταγωγό. Το αφέψημά του το πίνουν οι λεχώνες για να κατεβάσουν γάλα.

μαραθόσπορος, ο, ο σπόρος του μαραθίου. Το αφέψημά είναι γαλακταγωγό.

Μαρία, η, γυναικείο όνομα, από το όνομα της Θεοτόκου. Πιστεύουν ότι κάθε Μαρία ταυτίζεται με την Παναγία και είναι πρόθυμη να βοηθήσει κάθε έγκυο ή λεχώνα. Υπάρχει το έθιμο «Οι 40 θύμησες», σύμφωνα με το οποίο την ημέρα των Αγίων Σαράντα Μαρτύρων (9 Μαρτίου), 40 Μαρίες δίνουν συμβουλές σε αραχνόγκαστρες γυναίκες για να μην αποβάλουν.

μαρίτσα, η, φυλαχτό του νεογνού, που είναι μικρή Παναγίτσα με ματόχανδρο.

μαρμάρα, η, η στείρα γυναίκα που δεν έχει ούτε έμμηνα.

μαρτολάκι, το, το παιδί που γεννήθηκε το μήνα Μάρτιο. Η μαμή τού δένει το Μάρτη –κλωστή κόκκινη και άσπρη– σε επτά σημεία του σώματός του.

μαρτυριάτικα, τα, τα κερμάτια που δίνονται από το νουνό κατά τη βάφτιση. Εικονίζουν τη γέννηση και τη βάφτιση. Λέγονται και μαρτυρίκια, μαρτυριστικά, μαρτυριές, μαρτυρικά, Παναγίδια, σταυρουδάκια.

μαστίτιδα, η, η επώδυνη φλεγμονή των μαστών.

μαστόπονος, ο, η μαστίτιδα της θηλάζουσας μητέρας.

μαστόρισσα, η, η μαία, η μαμή, η γριά Μπάμπω, η βάβω.

μάτι της Παναγίας, το, το αντιβασκάνιο, από γαλάζια πέτρα ή γυάλινο ομοίωμα οφθαλμού.

μάτιασμα, το, η βασκανία.

ματόπιασμα, το, η βασκανία.

ματοπιάστρα, η, η μικρή γυάλινη σφαίρα ή γαλάζια πέτρα που έχει σχήμα ματιού (αντιβασκάνιο).

ματόπονος, ο, ή **τσιμπλής**, ο πόνος των ματιών. Η μαμή τον θεραπεύει ρίχνοντας στα μάτια σταγόνες από μητρικό γάλα.

ματοστάτης, ο, 1) ο αιματοστάτης, πέτρα που σταματάει τη ροή του αίματος. Η έγκυος την κρεμάει προληπτικά στο λαιμό για την αιμορραγία, 2) ο κρόκος του αυγού της Μ. Πέμπτης, που κρατήθηκε 3, 5 ή 7 χρόνια στο εικονοστάσι και στερεοποιήθηκε σαν κρυστάλλινη σφαίρα. Η έγκυος την κρεμάει προληπτικά στο λαιμό για να μην αποβάλει, 3) δακτυλιόλιθος κόκκινος, σε δαχτυλίδι, που πιστεύουν ότι έχει τη μαγική δύναμη να σταματάει την αιμορραγία και κάθε ροή αίματος.

ματρακούκα, η, το φυτό μανδραγόρας. Το κρεμούν στο λαιμό τους οι στείρες για να συλλάβουν παιδί.

μαυρί, το, το μηκόνιο, το πρώτο μαγάρισμα του νεογνού.

μαυροκοπέλα, η, η γέννηση θηλυκού τέκνου. Η μάνα αισθάνεται ντροπή όταν γεννιάει θηλυκό.

μαυρομάνικο μαχαίρι, το, μαχαίρι ατσάλινο με μαύρη λαβή. Θεωρείται από τη μαμή όργανο με μαγική ιδιότητα. Το βάζει πλάι στη λεχώνα για ασφάλεια (ένδειξη ότι το παιδί είναι γνήσιο του πατέρα).

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Όταν εκεί επάνω ... (Διάλογος με την Ειλείθια)

Νίκος Α. Παπανικολάου, Ομότιμος Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Άρπιννα

Και ο Ξακουστός βασιλιάς της Πίσας στην Ηλίδα, ο Οινόμαος, ήταν γιός του Άρη. Αυτόν τον απέκτησε από την Άρπιννα, την κόρη του Ασωπού.

Άγραυλος

Η Άγραυλος ήταν κόρη της Αγραύλου, που ήταν κόρη του πρώτου βασιλιά της Αθήνας, του Ακταίου. Αυτή την παντρεύτηκε ο Κέκροπας από τον οποίο απέκτησε την Άγραυλο, την Έρση, την Πάνδροσο και τον Ερυσίχθονα.

Η Άγραυλος απέκτησε με τον Άρη την Αλκίππη, που δοκίμασε να βιάσει ο γιός του Ποσειδώνα και της Ευρύτης, ο Αλιρρόθιος. Ο πατέρας της, ο Άρης, θύμωσε και τον σκότωσε. Αλλά θύμωσε και ο Ποσειδώνας, ο πατέρας του Αλιρρόθιου, και έστειλε τον Άρη σε δικαστήριο, που σχηματίστηκε από θεούς. Η δίκη έγινε πάνω σε βράχο, που πήρε από τότε το όνομα Άρειος Πάγος, δηλαδή βράχος του Άρη. Οι θεοί αθώωσαν τον Άρη.

Αερόπη

Μια Αερόπη, όχι η μητέρα του Αγαμέμνονα και του Μενέλαου, αλλά άλλη, κόρη του Κηφέα, πέθανε στη γέννα. Ήταν αγαπημένη του Άρη.

Το παιδί της έζησε ρουφώντας γάλα από το βυζί της πεθαμένης μητέρας του. Το γάλα ήταν άφθονο ύστερα από θέληση του Άρη. Από το άφθονο γάλα το παιδί το ονόμασαν Αφνειό. Ο Παιουσανίας

αναφέρει, πως στο όρος Κρήσι, κοντά στη Μεγαλούπολη, υπήρχε ναός του Αφνειού Άρη. Το ίδιο παιδί το αναφέρουν και σαν Αέροπο, επειδή ήταν γιός της Αερόπης.

Ορτήρη

Δυο Αμαζόνες θεωρούνται κόρες του Άρη από την Ορτήρη, η Ιππολύτη και η Πενθεσίλεια. Την Ιππολύτη την ταυτίζουν με την Αντιόπη, που παντρεύτηκε ο Θησέας και τη σκότωσε ο Ηρακλής. Για την Πενθεσίλεια αναφέρεται, πως βοήθησε τον Πρίαμο στον Τρωικό πόλεμο και τη σκότωσε ο Αχιλλέας, αν και ήταν ερωτευμένος μαζί της. Η ίδια, φαίνεται, πως σκότωσε και το Μαχάονα, το γιό του Ασκληπιού, αν και οι Κώες ισχυρίζονται πως, τόσο ο Μαχάονας, όσο και ο αδερφός του Ποδαλείριος επέζησαν και διέδωσαν τη λατρεία του πατέρα τους Ασκληπιού.

Αστυόχη

Στο στρατό του Αγαμέμνονα υπήρχαν και δυο γιοί του Άρη από την Αστυόχη, την κόρη του Άκτορα. Ήταν ο Ιάλμενος και ο Ασκάλαφος, που βασίλευσαν στον Ορχομενό. Το άγημά τους, που πήρε μέρος στον Τρωικό πόλεμο, έφτανε τα τριάντα πλοία. Για τον Ιάλμενο, λέγεται, πως ήταν ένας από τους μνηστήρες της Ελένης.

Ηώ

Η Αφροδίτη και ο Άρης, όπως θα δούμε, υπήρξαν ερωτευμένοι. Ο Άρης πήγε με την Ηώ, την αδερφή του Ήλιου και της Σελήνης και κόρη του Υπερίονα. Ζήλεψε

η Αφροδίτη και την τιμώρησε να μην ικανοποιηθεί ποτέ σεξουαλικά. Η “ροδοδάχτυλη Ηώ”, όπως την αποκαλούσαν, υπήρξε ερωμένη του Αστραίου, από τον οποίο απέκτησε τους ανέμους: Ζέφυρο, Βορέα, Νότο. Ακόμα, τον Έσπερο, τον Εωσφόρο και τα Άστρα. Επίσης, ερωτεύτηκε τον Ωρίωνα, που τον οδήγησε στη Δήλο. Μετά, ερωτεύτηκε τον Κέφαλο, που τον οδήγησε στη Συρία και απέκτησε μαζί του το Φαέθοντα. Ύστερα, τον Τιθωνό, που τον οδήγησε στην Αιθιοπία και απέκτησε μαζί του τον Ημαθίωνα και το Μέμνονα. Ερωτεύτηκε και άλλους. Με τον Άρη δεν είχε παιδιά.

ΕΡΩΤΕΣ ΑΜΩΝ ΘΕΩΝ

Ήφαιστος

Ο άσχημος και κουτσός άντρας της θεάς της ομορφιάς Αφροδίτης, ο Ήφαιστος, εκτός από την απόπειρά του να βιάσει την Αθηνά και από το χυμένο στη γη σπέρμα του γεννήθηκε ο Εριχθόνιος, ασφαλώς θα είχε άλλες ερωτικές περιπέτειες. Ρώτησα γι' αυτές.

Ο Ήφαιστος ερωτεύτηκε την κόρη του Πρωτέα στη Λήμνο και από αυτή απέκτησε τον Καδμίλο, πατέρα των Καβείρων και των Καβειρίδων, που ήταν μυστηριακές θεότητες και ταυτίζονταν με τους Κουρήτες και τους Κορύβαντες. Επίσης, ερωτεύτηκε την Αντίκλεια από την οποία απέκτησε τον Περιφήτη, το ληστή της Επιδαύρου με τα λιγνά πόδια, που στηρίζονταν σε χάλκινες πατερίτσες ή σε ρόπαλο. Αυτός σκότωνε τους περαστικούς μέχρι που τον σκότωσε ο Θησέας.

Αλλά δεν ήταν μόνο αυτοί οι έρωτες του Ήφαιστου. Η Ιλιάδα του αποδίδει και τη Χάρη, προσωποποίηση της ομορφιάς, και ο Ησίοδος την Αγλαΐα, την πιο νέα από τις Χάριτες. Λέγεται, πως ο Αργοναύτης

Παλαίμονας, που κληρονόμησε την επιδεξιότητα του πατέρα του, ήταν γιός του Ήφαιστου, όπως και ο μυθικός γλύπτης Άρδαλος. Ας μη ξεχνάμε, πως ο Ήφαιστος πήρε μέρος στη δημιουργία της Πανδώρας. Χωρίς τη δεξιοτεχνία του, θα ήταν αδύνατη η δημιουργία της.

Πάνας

Προικισμένος με θαυμαστή σεξουαλική δραστηριότητα ήταν ο Πάνας, ο γιός του Ερμή. Αυτός ήταν θεός των βοσκών, όπως είπαμε στη γέννησή του. Είχε γενάκι στο πρόσωπο, σουβλερό πηγούνι, κέρατα, τριχωτό σώμα, τραγίσια πόδια, ήταν γρήγορος στο τρέξιμο και πρώτος στα σκαρφαλώματα στους βράχους.

Ο Πάνας είχε πολλές ερωμένες. Αδυναμία του ήταν οι Νύμφες, που τις παραμόνευε στις πηγές και στους ποταμούς. Με την τροφό των Μουσών, την Ευφήμη, απέκτησε τον Κρότο, που επινόησε τα χειροκροτήματα, όταν ήθελε να εκφράσει το θαυμασμό του στις Μούσες που χόρευαν. Μεγάλος του έρωτας ήταν η Σελήνη στην οποία, για να την κατακτήσει, χάρισε ένα κοπάδι λευκά βόδια. Επίσης, ερωτεύτηκε την Ηχώ, που τον αντέκρουσε. Αυτός οργίστηκε και για να την εκδικηθεί έβαλε βοσκούς να την κομματιάσουν και να σκορπίσουν το κορμί της. Η Γη μάζεψε τα κομμάτια και τα έθαψε. Από τότε έγινε φωνή, που επαναλαμβάνει τις τελευταίες συλλαβές των λέξεων, που ακούει.

Ο Πάνας ερωτεύτηκε και τη Νύμφη Πίτυ, που σημαίνει πεύκο. Αυτή ήθελε να τον αποφύγει και μεταμορφώθηκε σε πεύκο, γι' αυτό άρεσε στον Πάνα να στολίζει το μέτωπό του με στεφάνια από πεύκο.

Λέγεται, πως δεν είναι ακριβώς έτσι η ιστορία αλλά, πως αυτή πήγε με τον Πάνα και τότε ζήλεψε ο Βορέας, που την αγαπούσε κι αυτός. Φύσησε δυνατά και την

έριξε κάτω από ένα βράχο. Η Γη τη λυπήθηκε και τη μεταμόρφωσε σε πεύκο.

Μια άλλη, για να αποφύγει τον Πάνα έγινε καλαμιά. Αυτή ήταν η Νύμφη Σύριγγα από την Αρκαδία. Την κυνηγούσε ο Πάνας και αυτή μεταμορφώθηκε σε καλαμιά στις όχθες του ποταμού Λάδωνα. Ο Πάνας είδε τις καλαμιές να βγάζουν ήχους, όταν ανέμιζαν, και σκέφτηκε να τις ενώσει και να κατασκευάσει μ' αυτές το μουσικό όργανο, τη σύριγγα, δηλαδή το σουραύλι, για να θυμάται τη Νύμφη, όταν το παίζει. Αλλά δεν κυνηγούσε μόνο γυναίκες ο Πάνας, κυνηγούσε και αγόρια με πάθος. Όταν δεν κατάφερνε να ικανοποιήσει τις σεξουαλικές του επιθυμίες, τότε αυτοϊκανοποιόταν.

Ωρίωνας

Ας μην θεωρήσουμε τον Ωρίωνα "ουρογεννημένο", αλλά γιό του Ποσειδώνα και της Ευρυάλης. Το γεγονός, πως είχε την ικανότητα να περπατάει πάνω στη θάλασσα, αποδεικνύει πως είχε πατέρα το θεό της θάλασσας. Αυτός ερωτεύτηκε και παντρεύτηκε τη Σίδη, που ήταν πολύ όμορφη, αλλά και περήφανη για την ομορφιά της. Θέλησε να συναγωνιστεί την Ήρα στην ομορφιά και αυτή την έριξε στον Τάρταρο.

Αργότερα, ο Οιοπίωνας, ο βασιλιάς της Χίου, τον κάλεσε να τον βοηθήσει στο κυνήγι άγριων θηρίων, που κατέστρεφαν το νησί. Εκεί, αγάπησε την κόρη του τη Μερόπη, την οποία του υποσχέθηκε για γυναίκα του, αν τον βοηθούσε στο κυνήγι. Αθέτησε, όμως, την υπόσχεσή του ο Οιοπίωνας και ο Ωρίωνας μεθυσμένος βίασε τη Μερόπη.

Ο Οιοπίωνας πήρε το βιασμό για μεγάλη προσβολή και το άλλο βράδυ μέθυσε τον Ωρίωνα, τον τύφλωσε και τον έριξε στη θάλασσα. Αυτός, όμως, περπάτησε πάνω στα κύματα και έφτασε στη Λή-

μνο, όπου αντάμωσε τον Ήφαιστο, που τον λυπήθηκε και του έδωσε για οδηγό το βοηθό του Κηδαλίωνα. Αυτός τον οδήγησε στην Ανατολή να βρει τον Ήλιο να του δώσει το φως του. Ο Ήλιος τον γιάτρεψε και ο Ωρίωνας ξαναγύρισε στη Χίο να εκδικηθεί τον Οιοπίωνα. Στο δρόμο αντάμωσε την Ηώ, που μαγεύτηκε από την ομορφιά του και τον πήρε στη Δήλο. Ο Οιοπίωνας είχε κρυφτεί και δεν τον βρήκε.

Στο τέλος, ο Ωρίωνας βρέθηκε στην Κρήτη ψάχνοντας για τον Οιοπίωνα, που ήταν γιός της Αριάδνης, κόρης του Μίνωα. Εκεί, κυνηγούσε με την Άρτεμη και τη Λητώ. Επειδή η Γη φοβήθηκε, πως αυτός ο καλός κυνηγός θα ξεκάνει όλα τα θηρία της Κρήτης, έστειλε ένα σκορπιό, που τον τσίμπησε στη φτέρνα, τον φαρμάκωσε και τον πέθανε. Η Λητώ και η Άρτεμη παρακάλεσαν το Δία να τον κάνει αστερισμό. Ο Δίας, κάτω από τον αστερισμό του Ωρίωνα έβαλε και ένα άλλο, μικρότερο, του Σκορπιού, για να θυμίζει το τέλος του Ωρίωνα.

Και ο αστερισμός της Πούλιας, λέγεται, πως σχηματίστηκε από έρωτα του Ωρίωνα με την Πλειόνη, την κόρη του Ωκεανού και της Τηθύος. Η Πλειόνη ήταν πολύ όμορφη, όπως και οι επτά θυγατέρες της. Ο Ωρίωνας ήθελε μάνα και κόρες και τις κυνηγούσε για πέντε χρόνια. Στο τέλος, οι θεοί λυπήθηκαν την Πλειόνη και τις κόρες της και τις έκαναν αστέρια, τον αστερισμό της Πούλιας, γι' αυτό η Πούλια αποφεύγει τον αστερισμό του Ωρίωνα.

Ήλιος

Εξουσιαστής του ουρανού ήταν και ο Ήλιος, ο θεός του φωτός, που έβλεπε από ψηλά τα πάντα. Ασφαλώς έβλεπε και γυναίκες. Αυτός ήταν γιός του Τιτάνα Υπερίωνα και της Τιτανίδας Θείας, είχε αδερ-

φές την Ηώ, δηλαδή την Αυγή, και τη Σελήνη και παντρεύτηκε την Περσηίδα, κόρη του Ωκεανού και της Τηθύος. Μαζί της απέκτησε τη Μάγισσα Κίρκη, τη γυναίκα του Μίνωα την Πασιφάη, τον Αιήτη, το βασιλιά της Κολχίδας και τον Πέρση.

Εκτός από τη γυναίκα του την Περσηίδα, είχε και άλλες ερωτικές περιπέτειες. Πρώτα-πρώτα πήγε με την αδερφή της γυναίκας του, την Κλυμένη, που ήταν σύζυγος του Μέροπα, βασιλιά των Αιθιόπων. Από τον έρωτα αυτό γεννήθηκε ο Φαέθοντας και πολλά κορίτσια, που ονομάστηκαν Ηλιάδες. Για την τύχη του Φαέθοντα μιλήσαμε.

Μετά την Κλυμένη ο Ήλιος ερωτεύτηκε τη Νύμφη Ρόδο και ζήτησε από το Δία να τον πάει σ' ένα νησί, που το είδε από ψηλά ν' αναδύεται από τα βάθη της θάλασσας. Ο Δίας ικανοποίησε την επιθυμία του και αυτός πήγε στο νησί, που πήρε το όνομα της γυναίκας του. Μαζί της απέκτησε επτά παιδιά, που ονομάστηκαν κι αυτοί Ηλιάδες. Το πρώτο το έλεγαν Κέρκαφο. Γιού του Κέρκαφου ήταν ο Κάμειρος, ο Ιάλυσος και ο Λίνδος, που έχτισαν τις ομώνυμες πόλεις της Ρόδου.

Άλλος έρωτας του Ήλιου ήταν η Λευκοθή, κόρη του Όρχαμου και της Ευρυνόμης, που είχε αντίζηλό της την Κλυτία, που πήγε και μαρτύρησε στον Όρχαμο το δεσμό της κόρης του με τον Ήλιο. Την Κλυτία τη φυλάκισαν σε βαθιά τάφρο μέχρι που πέθανε και στη Λευκοθή απαγορεύτηκε να βλέπει τον Ήλιο, γι' αυτό μαράθηκε και έγινε λουλούδι, το ηλιοτρόπιο, που γυρίζει πάντα προς τον αγαπημένο της Ήλιο.

Άλλη ερωμένη του Ήλιου ήταν η Πέρση, κόρη του Ωκεανού και της Τηθύος, από την οποία απέκτησε το βασιλιά της Κολχίδας, τον Αιήτη. Επίσης, τον Πέρση, την Πασιφάη και την Κίρκη. Κόρη του Αιήτη ήταν η Μήδεια.

Και μια άλλη ερωμένη του ήταν η Νύμφη Νέαιρα με την οποία απέκτησε τη Λαμπετία και τη Φαέθουσα, που φύλαγαν τα κοπάδια του πατέρα τους στη Σικελία.

Άνεμοι

Αφού ο Ήλιος ερωτευόταν, γιατί να μην ερωτεύονται και οι Άνεμοι, όπως ο Βορέας και ο Νότος; Δεν ήταν, όμως, μόνο αυτοί. Ήταν και ο Ζέφυρος και ο Εύρος, παιδιά της Ηούς και του Αστραίου.

Ο Βορέας, βίαιος, δυνατός και γρήγορος, όπως ήταν, έτσι και ερωτευόταν. Άρπαξε την Ωρείθουα, την κόρη του βασιλιά της Αθήνας Ερεχθέα, την ώρα που έπαιζε με τις ακόλουθές της στις όχθες του Ιλισσού, την πήγε στη Θράκη και μαζί της απέκτησε τους Βορεάδες, δηλαδή τον Κάλαη και τον Ζήτη, που τα ονόματά τους συνδέονται με το ρήμα "φυσώ". Κάλαης είναι αυτός, που φυσάει σιγά, και Ζήτης αυτός, που φυσάει δυνατά. Και οι δυο τους πήραν μέρος στην Αργοναυτική εκστρατεία.

Ο Βορέας δεν πήγε μόνο με την Ωρείθουα, τη βασιλοπούλα. Ερωτεύτηκε και τις φοράδες του Εριχθονίου. Μεταμορφώθηκε σε άλογο, ζευγαρώθηκε μαζί τους και απέκτησε δώδεκα πουλάρια, που έτρεχαν τόσο ανάλαφρα, που μπορούσαν να περπατήσουν πάνω σε στάχια χωρίς να τα λυγίζουν και πάνω στη θάλασσα, χωρίς να την κυματίζουν. Και άλλα άλογα απέκτησε ο Βορέας από μια Άρπυια, δηλαδή αρπακτική, που ήταν φτερωτή κόρη του Θαύμαντα και της Ωκεανίδας Ηλέκτρας.

Ο Νότος, όπως και ο Εύρος, αντίθετα με το Βορέα, δεν είχαν ερωτικές περιπέτειες. Όσο για το Ζέφυρο, αυτός αγάπησε την Άρπυια Πόδαργη και απέκτησε μαζί της δυο άλογα, τον Ξάνθο και το Βαλίο, τα άλογα του Αχιλλέα. Επίσης, τη Φλώρα ή Χλωρίδα, με την οποία απέκτησε όλα τα ανοιξιάτικα λουλούδια και την

Ίριδα, και απέκτησε ένα γιό, τον Έρωτα.

Ο Ζέφυρος δεν αγάπησε μόνο γυναίκες, αλλά και άντρες. Ήταν ξετρελαμένος με τον Υάκινθο, τον ερωμένο του Απόλλωνα, αυτόν τον πολύ όμορφο άντρα. Ο Ζέφυρος δεν άντεξε την προτίμησή του στον Απόλλωνα και όταν κάποια μέρα έριχναν το δίσκο ο Υάκινθος και ο Απόλλωνας, ο Ζέφυρος φύσηξε δυνατά και παρέσυρε το δίσκο έτσι, ώστε να σκοτώσει τον Υάκινθο. Ο Απόλλωνας, βαθιά λυπημένος, μετέτρεψε το αίμα της πληγής του αγαπημένου του σε άνθος, τον Υάκινθο.

ΕΡΩΤΕΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

Για έρωτες μιλούσαμε με την Ελευθώ, αλλά δεν αναφερθήκαμε στη θεά του έρωτα και θεά της ομορφιάς, την Αφροδίτη. Αυτή, που έβαζε τους άλλους θεούς και θνητούς να ερωτεύονται.

Αυτή προκάλεσε ερωτικό πάθος στον Πάρη για την Ελένη και ξεκίνησε ο Τρωικός πόλεμος.

Αυτή, οργισμένη γιατί δεν την άφησαν να βγει στη Ρόδο, προκάλεσε ερωτική manía στους γιούς του Ποσειδώνα και της Αλίας και βίασαν τη μάνα τους.

Αυτή έκανε τις γυναίκες της Λήμνου να συνουσιάζονται με περαστικούς, γιατί οι άντρες τους τις απέφευγαν, επειδή βρωμούσαν, βρωμιά που την προκάλεσε η ίδια. Και αυτό το έκανε, γιατί οι γυναίκες της Λήμνου δεν την τιμούσαν.

Αυτή έκανε τις κόρες του Κινύρα στην Κύπρο να τρέχουν πίσω από τους ξένους άντρες, επειδή της έδειξαν περιφρόνηση.

Αυτή έκανε την Ελένη και την αδερφή της την Κλυταιμίστρα, τις κόρες του Τυνδάρεω, να απατήσουν τους άντρες τους, Μενέλαο και Αγαμέμνονα, γιατί ο πατέρας τους παράλειψε να θυσιάσει στο βωμό της.

Αυτή έκανε την Ηώ ανικανοποίητη σεξουαλικά, γιατί κοιμήθηκε με το δικό της εραστή, τον Άρη, και ήθελε να την εκδικηθεί.

Αυτή έβαλε τη Σμύρνα, κόρη του βασιλιά των Ασσυρίων Θεϊάντα, να ερωτευτεί τον πατέρα της και να κοιμηθεί μαζί του χωρίς αυτός να το ξέρει, επειδή έδειξε την περιφρόνησή της στην ίδια.

Αυτή έκανε τη Μούσα Κλειώ, που ειρωτεύτηκε τον έρωτά της με τον Άδωνη, να γεννήσει τον ομοφυλόφιλο Υάκινθο, που έγινε ερωμένος του Θάμαρη, του πρώτου εραστή αγοριών.

Αυτή εκδικήθηκε τον Ιππόλυτο, το γιό του Θησέα, προκαλώντας ερωτικό πάθος στη μητριά του Φαίδρα προς αυτόν, γιατί αφοσιώθηκε στην Άρτεμη και περιφρόνυσε αυτή.

Αυτή έκανε τη γυναίκα του Διομήδη, την Αιγιάλεια, να ερωτευτεί τον Κομήτη, το γιό του Σθένελου, γιατί ο Διομήδης την τραυμάτισε στον Τρωικό πόλεμο, όταν πήγε να σώσει το γιό της τον Αινεία.

Αλλά ας μην είμαστε τόσο αυστηροί μαζί της, γιατί εκεί που ήξερε να προκαλεί έρωτες για να εκδικηθεί, εκεί ήξερε και ν' απαλύνει τον πόνο των ερωτευμένων.

Αυτή δεν είναι, που λυπήθηκε το Σέλεμο, που είχε ερωτευτεί τη Νύμφη Αργυρά και τον έκανε ποτάμι;

Αυτή δεν είναι, που έδωσε ζωή στο άγαλμα, που έφτιαξε ο Πυγμαλίωνας στην Κύπρο και το ερωτεύτηκε;

Αυτή δεν παρηγόρησε την Αριάδνη, όταν ο Θησέας την εγκατέλειψε στη Νάξο και τη διαβεβαίωσε πως θα παντρευόταν το Διόνυσσο;

Ας έρθουμε τώρα στους έρωτές της. Ας αρχίσουμε από τον άντρα της, τον Ήφαιστο. Πώς μια τόσο όμορφη θεά παντρεύτηκε ένα άσχημο και ανάπηρο;

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Ανοιχτό Ταχυδρομείο Οδηγίες για συγγραφείς

Αγαπητοί Αναγνώστες,

Βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας πληροφορήσουμε ότι ο Σύλλογός μας –Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών– με την ευκαιρία της επανέκδοσης του περιοδικού του κλάδου μας «**ΕΛΕΥΘΩ**», θα θεωρήσει μεγάλη του τιμή να φιλοξενήσει στις στήλες του περιοδικού κάποιο άρθρο ή κάποια εργασία σας.

Ελπίζοντας στην ευγενή ανταπόκρισή σας παραθέτουμε τις παρακάτω μικρές υποδείξεις, ώστε να διευκολυνθεί η έκδοση του περιοδικού.

1. Η έκταση του κειμένου δεν θα πρέπει να ξεπερνά τις 1.000 λέξεις (κατ' εξαίρεση δεχόμαστε μεγαλύτερα άρθρα κατόπιν συνεννόησης με τη Συντακτική Επιτροπή).

2. Σε περίπτωση που το κείμενο ξεπερνά τις 1.000 λέξεις, καλό θα ήταν να προτάσσεται περίληψη αυτού. Επίσης, απαραίτητο είναι να αναφέρεται και η βιβλιογραφία.

3. Τα άρθρα πρέπει να φθάνουν εγκαίρως στη Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού, ώστε να υπάρχει η χρονική άνεση επεξεργασίας τους.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας

Από τη Σύntαξη του «**Ελευθώ**»

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ Σ.Ε.Μ.

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

α) Η ετήσια ανανέωση της ταυτότητάς σας, ως μέλη του Συλλόγου, είναι υποχρεωτική και προβλέπεται από τη νομοθεσία της λειτουργίας του Συλλόγου. Η απόκτηση της ταυτότητας προϋποθέτει την εξόφληση της συνδρομής.

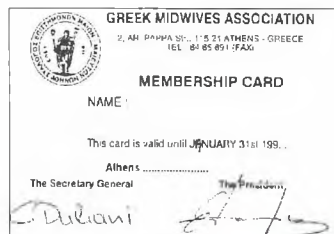
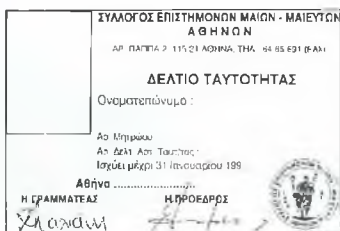
β) Εν όψει υπηρεσιακών ελέγχων της Υγειονομικής Υπηρεσίας της Νομαρχίας στην οποία ανήκει ο χώρος που εργάζεσθε, θα θέλαμε να είσθε καθ' όλα εντάξει στις υποχρεώσεις σας απέναντι στο Σύλλογο, ώστε να μη βρεθούμε στην ανάγκη να επικαλεσθούμε τα προβλεπόμενα από το Νόμο.

Ελπίζουμε στη συνεργασία σας για το συμφέρον του Κλάδου.

Για το Δ.Σ.

Η Πρόεδρος
ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ

Η Γραμματέας
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΔΑΛΙΑΝΗ

Προαναγγελία Συνεδρίου

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Σε προηγούμενο τεύχος του "ΕΛΕΥΘΩ" σας είχαμε ανακοινώσει ότι στις αρχές του φθινοπώρου του 1999 θα διεξαχθεί στην Αθήνα το 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μαιών/Μαιευτών με θέμα:

"Φιλοσοφία, Δεοντολογία και Νομοθεσία στην Άσκηση του Μαιευτικού Επαγγέλματος στην Ελλάδα και στον Κόσμο"

Κατά την πορεία των ενεργειών μας για την επιτυχή διοργάνωση του Συνεδρίου, διαπιστώσαμε ότι απαιτείται μεγαλύτερο χρονικό διάστημα προετοιμασίας από αυτό, που είχαμε αρχικά προγραμματίσει. Έτσι, ως χρόνος διεξαγωγής του ορίζεται η άνοιξη του 2000. Εκτός από τα παραπάνω, ο οικονομικός προϋπολογισμός του Συνεδρίου μάς αναγκάζει να αποζητήσουμε ευνοϊκότερες οικονομικές προϋποθέσεις ή εναλλακτικές λύσεις προς όφελος των μελών μας, ούτως ώστε η συμμετοχή των Μαιών/Μαιευτών όλων των Συλλόγων να είναι μεγαλύτερη, με το μικρότερο δυνατό κόστος. Πιστεύουμε ότι η θεματολογία του Συνεδρίου είναι μια πρόκληση για όλους μας. Με τα καινούργια δεδομένα δημιουργείται η δυνατότητα εκπόνησης και παρουσίασης εργασιών, οι οποίες θα πρέπει να κατατεθούν το αργότερο μέχρι το τέλος Νοεμβρίου 1999. Για περισσότερες πληροφορίες στα γραφεία του Σ.Ε.Μ.Α:

Οδός Αριστείδου Παππά 2, 115 21 Αθήνα - Τηλ.: 64.65.691 (fax).

Για το Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α.

**Το Δ.Σ. του Συλλόγου
Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών
σας εύχεται Χρόνια Πολλά και Καλό Πάσχα**

*Επιτέλους, μπορείτε να χαϊδέψετε το τρυφερό δερματάκι του μωρού σας.
Πώς όμως θα το προστατεύσετε;*

4 σημαντικές ερωτήσεις

1. Πώς θα μπορούσα να προστατεύσω το δέρμα του νεογέννητου μωρού μου;
Διατηρώντας το στεγνό. Το δέρμα των νεογέννητων είναι πολύ ευαίσθητο, γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να το διατηρείτε όσο πιο στεγνό μπορείτε.

2. Γιατί είναι τόσο σημαντικό να διατηρώ το δέρμα του μωρού μου στεγνό;
Γιατί τα ούρα μπορούν να παράγουν αμμωνία που πιθανόν να προκαλέσει συγκαμένο ή ερεθισμένο δέρμα και τελικά τη δυσφορία του μωρού σας. Δερματολογικές έρευνες έχουν δείξει πως μια στεγνή πάνα βοηθάει στην πρόληψη των ερεθισμών, κρατώντας τα ούρα μακριά από το δέρμα. Με λίγα λόγια: το υγιές δέρμα ξεκινά από το στεγνό δέρμα.

3. Τι πρέπει να προσέξω σε μια πάνα ώστε να προστατεύσω καλύτερα το δερματάκι του μωρού μου; Φυσικά πρέπει να διαλέξετε τη στεγνότερη πάνα. Μια πάνα πρέπει να εμποδίζει την υγρασία να έρχεται σε επαφή με το δερματάκι του μωρού σας, ειδικά όταν πιέζεται, όπως γίνεται στις περιπτώσεις που το μωρό σας ξαπλώνει ή μεταφέρεται στην αγκαλιά σας.

4. Τελικά, ποια είναι η καλύτερη πάνα για το μωρό μου;
Η απάντηση είναι εύκολη: Τα Pampers. Είναι οι στεγνότερες πάνες που γνωρίσατε ποτέ γιατί έχουν έναν εξελιγμένο πυρήνα και ένα Extra Unisex προστατευτικό κάλυμμα που αιχμαλωτίζει γρήγορα την υγρασία στο εσωτερικό της πάνας και την εμποδίζει να επιστρέψει στο δερματάκι του μωρού σας ακόμα και κάτω από πίεση. Επιπλέον, τα Pampers είναι τα μόνα στην Ελλάδα που συνδυάζουν μια μαλακή, απαλή σαν βαμβάκι εσωτερική επένδυση και ένα απαλό, αδιάβροχο εξωτερικό κάλυμμα για να τυλίγουν το μωρό σας στην απαλότητα μέσα κι έξω.
Και φυσικά τα Pampers έχουν επανακολλούμενες ταινίες που κολλούν κάθε φορά σίγουρα, ακόμα κι αν έρθουν σε επαφή με κρέμες ή λοσιόν, κάνοντας τις αλλαγές πιο ευχάριστες τόσο για σας όσο και για το μωρό σας.

Επόμενη καλύτερη πάνα Pampers Extra Unisex

Χρησιμοποιώντας ένα γυάλινο μπολ, δείτε τι συμβαίνει αν ασκήσετε πίεση (ανάλογη με το βάρος ενός μωρού) σε μια πάνα. Με άλλες πάνες, τα ούρα επιστρέφουν στην επιφάνεια. Με τα Pampers Baby Dry Extra Unisex η υγρασία δεν επιστρέφει σχεδόν καθόλου.

Μια απλή απάντηση.

Pampers Newborn. Η πιο στεγνή πάνα που γνωρίσατε ποτέ. Για πιο στεγνά, πιο χαρούμενα μωρά.

Νέα Μωρομάντηλα Pampers

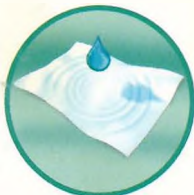
Lotion Care System

"Τόσο απαλά,
σα να καθαρίζω με νερό
το δερματάκι του!"

Με μια νέα
λοσιόν
τόσο ευγενική
όσο το νερό!

Με μακριές,
μαλακές ίνες
για τον απαλότερο
καθαρισμό Pampers
που έγινε ποτέ!

Σαν μητέρα γνωρίζετε ότι το νερό είναι η πιο τρυφερή φροντίδα για την ευαίσθητη επιδερμίδα του μωρού σας.

Κι εκείνο, πόσο λατρεύει αυτή την αίσθηση...

Φανταζόσασταν όμως ότι υπάρχουν μωρομάντηλα τόσο απαλά, όσο το νερό;

Τώρα ναι. Τα νέα μωρομάντηλα Pampers με Lotion Care. Χάρη στη νέα βρεφική λοσιόν και στις μακριές, μαλακές ίνες τους, καθαρίζουν την ευαίσθητη επιδερμίδα του μωρού σας ακόμη πιο απαλά. Όσο το νερό!

Pampers

Εσείς και τα Pampers. Προστατέψτε το δέρμα του μωρού σας.